

היה בין אותה שעה ובין ימים שהיה חי ולא כלום, אלא כל זמן שהיה חי לא נראה בו לא עיפוי ולא עצבות ועכשיו היו פניו מרושלות, כאדם שעייף מן היגיעה. כיון שראני אמר לי אתה כאן, בוא אספר לך עד היכן כחה של שתיקה. כשנפטר המגיד הזקן לבית עולמו יצאתי עם מקצת אנשי עירנו להקביל פניו ולראות בכבוד שיעשו לו בעולם האמת, שארבעים שנה היה מוכיחן של ישראל ולא היתה מצוה שהיתה רפויה בידי בני אדם שלא הוכיח עליה. ועדיין דבריו נשמעים בפי המגידים, פעמים בשם אומרם ופעמים בשם עצמם. ואף אותו היום הכין לו דרשה גדולה לדרוש לפני הצדיקים בגן עדן. כיון שיצתה שעה ולא בא סבורים היינו שמפני דיחוק הצדיקים שיצאו לקראתו שוהה הוא מלבוא. הלכנו אצל שערי גן עדן והמתננו לו. כיון שעבר היום ולא בא שאלתי מה זה? אמרו לי מעיינים בדינו. כשעיינו בדינו ננעלו שערי גן עדן בפניו, לולא שמצאו שפעם אחת דרש בפסוק המשכיל בעת ההיא ידום ואמר עכשיו אקיים בי אך לאלקים דומי נפשי ושתק, וחזרו שערי גן עדן ונפתחו לפניו.

צפורי

א

אמי עליה השלום עשתה גריסין בחלמון ביצה, ותשם את הגריסין בחלון בחמה. הריחו הצפרים ריח הזרעונים ובאו. נקרו בגריסין וטסו להן, נקרו בגריסין ופרחו להן. אבל צפור אחת נאחזה בין החלונות הכפולים, לא מצאה דרך. טפחה בכנפיה, התחבטה לפני כל זוגית וזוגית. העולם מאיר לפניו, אחיותיה ורעותיה משוטטות בעולם והיא בודדה בחלון, לא תדע לשוב. הטיחה במקורה בחלון ונפלה בפשוט כנפיה.

לקול נפילתה באתי אל החלון, הנחתי את ידי על הצפור, כינסתי את כנפיה והכנסתי אל ביתנו. רגע קטן אמרתי שלח אשלח את הצפור, תעוף אל אשר יהיה אתה הרוח ללכת. ואפתח את ידי למען תלך. אולם בלאתה הצפור, לא יכלה לעוף. אז אמרתי תהיה נא אתי, מפתי תאכל ומכסי תשתה ובביתנו תעוף ותהי לנו לשעשועים. אפס לא השתעשעתי עוד בצפור. יראתי פן אאחר לבוא אל החדר. ואחליק את כנפיה ואומר לה שלום לך צפורי, אף על פי שאני פורש ממך לא לרצוני אני פורש, אבל מבטיח אני לך כי שוב אשוב אליך ושוב איני פורש ממך מהערב ועד הבוקר למחרת. ולאחותי אשר עמדה מאחורי אמרתי השגיחי נא אל הצפור עד בואי. ולא אחרה אחותי לקחת את הצפור. ותקח את הצפור, צייצה בשפתיה, שרה לה שיר. הושיבה את הצפור על ראשה, בין שערותיה החמות הציעה מטה לצפור ואנכי הלכתי אל החדר. אני בדרך ולבי אמר אלי, לא טוב עשיתי כי הלכתי ואתן את הצפור בידי אחותי, פן יבוא החתול ואכל את צפורי. ואשוב ואקח את הצפור מידי אחותי ואתן את הצפור בחלון בין משנה החלון ואסגור אחריה את החלון ואת האשנב פתחתי מעט, למען תשאף רוח. אחרי כן הלכתי לחדר. מה טובו ימי הקיץ אחר הצהריים. בימי הקיץ אחר הצהריים נלמד בכתבי הקדש. באיש אשר יוכיח את בנו ועוד תוכחתו בפיו וחנן בחסד קולו כן קול הרב בלמדו בספר הושע, והרצועה אשר לא משה מידו תשמש לו בעת ההיא לגרש את הובובים. ויקח קולו נפשי וכמעט שכחתי את צפורי. אמנם ידוע ידעתי כי דבר כמוס עמדי כי לבי שח. אבל כאשר הגענו לדברי הכתוב יחרדו כצפור חרדתי מאוד, פן אכל החתול את צפורי או כי הלה ואיננה. ואך סגרנו את ספרינו רצתי הביתה. כי מצאתי איש לא ברכתיו וכי דיבר אלי ילד לא עניתיו, כל עוד רוחי בי רצתי עד בואי אל ביתי.

היה בין אותה שעה ובין ימים שהיה חי ולא כלום. אלא כל זמן שהיה חי לא נראה בו לא עיפוי ולא עצבות ועכשיו היו פניו מרושלות, כאדם שעייף מן היגיעה. כיון שראני אמר לי אתה כאן, בוא אספר לך עד היכן כחה של שתיקה. כשנפטר המגיד הזקן לבית עולמו יצאתי עם מקצת אנשי עירנו להקביל פניו ולראות בכבוד שיעשו לו בעולם האמת, שארבעים שנה היה מוכיחן של ישראל ולא היתה מצוה שהיתה רפויה בידי בני אדם שלא הוכיח עליה. ועדיין דבריו נשמעים בפי המגידים, פעמים בשם אומרם ופעמים בשם עצמם. ואף אותו היום הכין לו דרשה גדולה לדרוש לפני הצדיקים בגן עדן. כיון שיצתה שעה ולא בא סבורים היינו שמפני דיחוק הצדיקים שיצאו לקראתו שוהה הוא מלבוא. הלכנו אצל שערי גן עדן והמתננו לו. כיון שעבר היום ולא בא שאלתי מה זה? אמרו לי מעיינים בדינו. כשעיינו בדינו ננעלו שערי גן עדן בפניו, לולא שמצאו שפעם אחת דרש בפסוק המשכיל בעת ההיא ידום ואמר עכשיו אקיים בי אך לאלקים דומי נפשי ושתק, וחזרו שערי גן עדן ונפתחו לפניו.

צפורי

א

אמי עליה השלום עשתה גריסין בחלומן ביצה ותשם את הגריסין בחלון בחמה. הריחו הצפרים ריח הזרעונים ובאו. נקרו בגריסין וטסו להן, נקרו בגריסין ופרחו להן. אבל צפור אחת נאחזה בין החלונות הכפולים, לא מצאה דרך. טפחה בכנפיה, התחבטה לפני כל זוגית וזוגית. העולם מאיר לפניו, אחיותיה ורעותיה משוטטות בעולם והיא בודדה בחלון, לא תדע לשוב. הטיחה במקורה בחלון ונפלה בפישוט כנפים.

לקול נפילתה באתי אל החלון, הנחתי את ידי על הצפור, כינסתי את כנפיה והכנסתי אל ביתנו. רגע קטן אמרתי שלח אשלח את הצפור, תעוף אל אשר יהיה אתה הרוח ללכת. ואפתח את ידי למען תלך. אולם גלאתה הצפור, לא יכלה לעוף. אז אמרתי תהיה נא אתי מפתי תאכל ומכוסי תשתה ובביתנו תעוף ותהי לנו לשעשועים.

אפס לא השתעשעתי עוד בצפור. יראתי פן אאחר לבוא אל החדר. ואחליק את כנפיה ואומר לה שלום לך צפורי, אף על פי שאני פורש ממך לא לרצוני אני פורש, אבל מבטיח אני לך כי שוב אשוב אליך ושוב איני פורש ממך מהערב ועד הבוקר למחרת. ולאחותי אשר עמדה מאחורי אמרתי השגיחי נא אל הצפור עד בואי. ולא אחרה אחותי לקחת את הצפור. ותקח את הצפור, צייצה בשפתיה, שרה לה שיר. הושיבה את הצפור על ראשה, בין שערותיה החמות הציעה מטה לצפור ואנכי הלכתי אל החדר.

אני בדרך ולבי אמר אלי, לא טוב עשיתי כי הלכתי ואתן את הצפור בידי אחותי, פן יבוא החתול ואכל את צפורי. ואשוב ואקח את הצפור מידי אחותי ואתן את הצפור בחלון בין משנה החלון ואסגור אחריה את החלון ואת האשנב פתחתי מעט, למען תשאף רוח. אחרי כן הלכתי לחדר.

מה טובו ימי הקיץ. אחר הצהריים. בימי הקיץ אחר הצהריים נלמד בכתבי הקדש. באיש אשר יוכיח את בנו ועוד תוכחתו בפיו וחנן בחסד קולו כן קול הרב בלמדו בספר הושע, והרצועה אשר לא משה מידו תשמש לו בעת ההיא לגרש את הזבובים. ויקח קולו נפשי וכמעט שכחתי את צפורי. אמנם ידוע ידעתי קי דבר כמוס עמדי כי לבי שח. אבל כאשר הגענו לדברי הכתוב יחדו כצפור חרדתי מאוד, פן אכל החתול את צפורי או כי הלכה ואיננה. ואך סגרנו את ספרינו רצתי הביתה. כי מצאתי איש לא ברכתיו וכי דיבר אלי ילד לא עניתיו, כל עוד רוחי בי רצתי עד בואי אל ביתי.

ה' 100
א. 100

ב

באתי לביתי. את שלום צפורי לא שאלתי. יראתי פן אשמע כי פרח מן הבית. שמתי את ידי על לבי, לבי טפח ביד. וריח כריח נסורת בנפלה מתחת המשור עולה מן החצר. וגט, ארוסה של שפחתנו, מכה בפטיש ובדים מונחים מעבר מזה ומסמרים מעבר מזה ובמסמרים יחבר את הבדים. דרשתי בשלומי ולא ענני. כשכיר יום נאמן לא יבטל. אבל שהוק פיו ענה כי שלום אל ביתי, לא אירע רע. בכל זאת לא נחה רוחי ועוד גדרתי נדר פרוטה אחת לקופת רבי מאיר בעל הנס.

אני עומד ואחותי באה. ותפול אחותי על צוארי ויצנחו מחלפות ראשה החמות אל פני ואל פאותי. ותאמר, כלוב עושה גט לצפורנו. ואשים את ידי בכיסי למצוא שם דבר אשר אתן לגט בעשותו את הכלוב לצפור, וכיסי ריק אין בו מאומה. ואנתק את כפתורי מעילי ואתגם לגט. ויקח גט את הכפתורים ויצפנם בבגדו. ויעש את מלאכתו כבראשונה. והרוח פזרה את כנפות מעילי ואהיה כצפור מבקשת לעוף ואשים את פני אל הבית ואל החלון. ותשם אחותי אצבע על פיה ותאמר, החשה כי ישנה היא. בכל זאת נכנסתי הביתה ואחותי הולכת אחרי על קצות רגליה. ואחותי לקחה את ידי בידה ובידי אשר בידה רמזה אל החלון. בחלון שכבה צפורי. ראשה בין כנפיה וכנפיה נחפו בזוהב, כזהב אשר לשמש בערב. עמדתי על מקומי, לא יכולתי למוש. היתה לי צפורי כצייד אשר צדני. היא שתתה. אמרה אחותי. בספל קטן הקריבה לה מים. וזרעונים בחלון מסביב לצפור.

זכרתי את הכלוב ואת גט אשר הוא עושה את הכלוב. חפצתי כי יגמור עד לילה ושכנה הצפור בכלוב. יצאתי אל גט, מפני הכלוב עזבתי את הצפור. אני עם גט ואמי באה ופניה כאשר אין לבה אלי. הבינותי,

עקב אשר לא הלכתי אל התפילה. קשה היתה עלי פרידתי מן הכלוב. בכל זאת הלכתי. למה תאמר אמי רק אין יראת אלהים בנער הזה ותרגזו על צפורי.

ג

ויהי כבואי לבית הכנסת ויבואו הנערים אלי וידברו בי על לכתי מן החדר. כי הלכתי מן החדר ולא דברתי דבר. ואספר להם על הצפור ועל הכלוב אשר גט ארוסה של שפחתנו עושה לצפור. ויאמרו, נבוא אל ביתך ונראה את הצפור ונחליק את כנפיה. ואומר, אם חפצים אתם לראות את צפורי בואו נא אלי מחר, אך היום אל תבואו כי ישנה היא ואתם תעירו אותה בבואכם. ויאמרו כל הנערים, מבלתי צפור בביתו אמר לנו את כל הדברים האלה. ועתה אל האמינו לו, כי שקר ישקר. ואוציא את ציציותי בעבור תהיינה לי לעדות כי אמת דברתי. ואומר, עתה תוראו האמת דברי אם לא, ואשק את הציצית. ויאמר אחד הנערים, טוב שרטילי (*). אחת מהמון צפרים רבות. ובדברו עשה את פניו כאילו שרטילי בביתו. ויקנאו בי הנערים על אודות הצפור אשר לי ויאמרו, לא ידענו אם ציציותיך כשרות. ויעמדו לבדוק את ציציותי. ותנתק ציצית מן הבגד כי בחזק יד משכו הנערים את הציצית. ואשים את הציצית בסידור. ונער אחד חטף זבוב בעופו ויאמר, זבוב נפל לתוך פיו ויאמר צפור הוא. והנה אבי בא להתפלל ואבקש לפרוף את מעילי, כי איך אוכל ועמדתי לפני אבי ומעילי פתוח. והנה אין כפתור למעיל, כי לגט נתתי את כפתורי. ואשים את ידי על קצות המעיל, ואומר אל הנערים, הנה כפתורי נתתי לגט אשר הוא עושה את הכלוב. וידעו כי אמת דברתי. ויספר אחד הנערים ויאמר,

(*) שרטילי היא רוח בית או רוח מרתף אשר תביא ברכה לבית או למרתף שהיא יושבת שם.

ב

באתי לביתי. את שלום צפורי לא שאלתי. יראתי פן אשמע כי פרחת מן הבית. שמתי את ידי על לבי, לבי טפח ביד. וריח כריח נסורת בנפלה מתחת המשור עולה מן החצר. ונט. ארוסה של שפחתנו, מכה בפטיש ובדים מונחים מעבר מזה ומסמרים מעבר מזה ובמסמרים יחבר את הבדים. דרשתי בשלומי ולא ענני. כשכיר יום נאמן לא יבטל. אבל שחוק פיו ענה כי שלום אל ביתי, לא אירע רע. בכל זאת לא נחה רוחי ועוד נדרתי נדר פרוטה אחת לקופת רבי מאיר בעל הנס.

אני עומד ואחותי באה. ותפול אחותי על צוארי ויצנחו מחלפות ראשה החמות אל פני ואל פיאותי. ותאמר, וכלוב עושה נט לצפורנו. ואשים את ידי בכיסי למצוא שם דבר אשר אתן לנט בעשותו את הכלוב לצפור, וכיסי ריק אין בו מאומה. ואנתק את כפתורי מעילי ואתנם לנט. ויקח נט את הכפתורים ויצפנם בבגדו. ויעש את מלאכתו כבראשונה.

והרוח פזרה את כנפות מעילי ואהיה כצפור מבקשת לעוף ואשים את פני אל הבית ואל החלון. ותשם אחותי אצבע על פיה ותאמר, החשה כי ישנה היא. בכל זאת נכנסתי הביתה ואחותי הולכת אחרי על קצות רגליה. ואחותי לקחה את ידי בידה ובידי אשר בידה רמזה אל החלון. בחלון שכבה צפורי. ראשה בין כנפיה וכנפיה נחפו בזהב. כוהב אשר לשמש בערב. עמדתי על מקומי, לא יכולתי למוש. היתה לי צפורי כצייד אשר צדני. היא שתתה, אמרה אחותי. בספל קטן הקריבה לה מים. וזרעונים בחלון מסביב לצפור.

זכרתי את הכלוב ואת נט אשר הוא עושה את הכלוב. חפצתי כי יגמור עד לילה ושכנה הצפור בכלוב. יצאתי אל נט. מפני הכלוב עובתי את הצפור.

אני עם נט ואמי באה ופניה כאשר אין לבה אלי. הבינותי,

עקב אשר לא הלכתי אל התפילה. קשה היתה עלי פרידתי מן הכלוב. בכל זאת הלכתי. למה תאמר אמי רק אין ראת אלהים בנער הזה ותרגו על צפורי.

ג

ויהי כבואי לבית הכנסת ויבואו הנערים אלי וידברו בי על לכתי מן החדר. כי הלכתי מן החדר ולא דברתי דבר. ואספר להם על הצפור ועל הכלוב אשר נט ארוסה של שפחתנו עושה לצפור. ויאמרו, גבוא אל ביתך ונראה את הצפור ונחליק את כנפיה. ואומר, אם חפצים אתם לראות את צפורי בואו נא אלי מחר, אך היום אל תבואו כי ישינה היא ואתם תעירו אותה בבואכם. ויאמרו כל הנערים, מבלתי צפור בביתו אמר לנו את כל הדברים האלה. ועתה אל תאמינו לו, כי שקר ישקר. ואוציא את ציציותי בעבור תהיינה לי לעדות כי אמת דברתי. ואומר, עתה תראו האמת דברי אם לא, ואשק את הציצית. ויאמר אחד הנערים, טוב שרטילי * אחת מהמוץ צפרים רבות. ובדברו עשה את פניו כאילו שרטילי בביתו. ויקנאו בי הנערים על אודות הצפור אשר לי ויאמרו, לא ידענו אם ציציותיך כשרות. ויעמדו לבדוק את ציציותי. ותנתק ציצית מן הבגד כי בחוזק יד משכו הנערים את הציצית. ואשים את הציצית בסידור. ונער אחד חטף זבוב בעופו ויאמר, זבוב נפל לתוך פיו ויאמר צפור הוא.

והנה אבי בא להתפלל ואבקש לפרוף את מעילי, כי איך אוכל ועמדתי לפני אבי ומעילי פתוח. והנה אין כפתור למעיל, כי לנט נתתי את כפתורי. ואשים את ידי על קצות המעיל, ואומר אל הנערים, הנה כפתורי נתתי לנט אשר הוא עושה את הכלוב. וידעו כי אמת דברתי. ויספר אחד הנערים ויאמר,

* שרטילי היא רוח בית או רוח מרתף אשר תביא ברכה לבית או למרתף שהיא יושבת שם.

צדיק כי ימות תתגלגל נשמתו בצפור וטסה הצפור כל היום אל אשר יהיה עמה הרוח. פעם בכה ופעם בכה, אל כל עץ רענן ועל כל יובל מים. ויש אשר תעמוד על גג בית הכנסת לענות אמן אחר קדיש או תדפוק על חלון בית. למען יזכור יושב הבית את נשמתו. ובלילה תשוב אל אביה אל האל בשמים, כי שם ביתה. וכל לילה ולילה בחצות הלילה יבוא ה' לגן עדן להשתעשע בנשמות הצדיקים אשר נתגלגלו בצפרים. והיה כי יבוא ה' להשתעשע בנשמות הצדיקים ולא ימצא את נשמת הצדיק אשר התגלגלה בצפור ההיא אז יקרא ה' בתי בתי פלונית בת פלוני איך? והיא איננה כי לקח אותה שמואל יוסף בן אסתר בעמדה על הגריסין אשר עשתה אסתר אמו ולא נתן את הצפור לשוב. אז ידבר ה' בחרונו אוי לו לשמואל יוסף, אוי לבן אסתר אשר גזל את צפורי לבלתי אשתעשע בה בגן עדני.

נפשי נבהלה. ניחמתי כי הבאתי את הצפור אל הבית. ואומר, אבוא הביתה ולקחתי נייר וכתבתי באותיות הסיידור כי בתם לבבי לקחתי את הצפור לתת את אכלה בעתו, וקשרתי את דברי אלה על כנפי הצפור ופתחתי את האשנב, ועפה הצפור אל אשר יהיה עמה הרוח ללכת תלך, ולא אביא עלי אשם. ואבוא הביתה ואין אור, בי מפני היתושים לא הדליקה אמי נר או מנורה בלילי קיץ. וריח כריח עצים מבוקעים מלא את הבית. ואתפשט בחושך את המעיל ואת הטלית הקטנה ואת הנעלים. והנה אחותי ירדה מעל מטתה ותאמר, הנה הכלוב. ותשם את ידי על הכלוב. ואשים את חמשת אצבעותי בין בדי הכלוב. ורוח עברה על עצבעותי. ותאמר אחותי, מחר ותישן הצפור בכלוב. ונשמת אפה חמה ככנפי הצפור.

פשטתי שאר בגדי ואקרא קריאת שמע על המטה. חשבתי את אשר עשיתי לצפור והנה נפשי שקטה. אז אמרתי, אם עול פעלתי ואם נשמת צדיק בצפור הן האשנב פתוח מעט ולא יבצר ממנה ללכת אל אשר יהיה עמה הרוח תלך ואישן. קול ישורר גם צפור מצאה בית. ואבי קרב אל מטתי ואמר,

1008

הבריה הקטנה הזאת כבר שרה פרק שירה ואתה תשכב. ואקח את בגדי ואתלבוש. ותתן לי אמי טלית קטן תחת הטלית אשר נפסלה בהנתק ציצית מן הטלית במשוך הנערים את הטלית. ואקרא מודה אני שהחזרת בי נשמתי ואתן מים לצפור. ותרד הצפור מן הבד אשר עמדה ותשת, ואקח את סידורי להתפלל. באחת עיני אני מביט בסידור ואחת עיני כלפי הצפור. בטנה כעין האפר אשר בתוך האש וכאפר אשר בתוך האש מראה לחייה ותחת צוארה שחרחר, ומדי פעם בפעם תנער את ראשה ותצפצף והכנפיה מכסות את גוייתה.

ואבי לקח את טליתו ותפיליו וילך לבית התפילה ואותי שלח אבי החדרה. ואקח פת שחרית ואומר אל צפורי, שבי נא פה כי אבי שלחני החדרה. ותנתר הצפור על הבדים ותעמוד וגם אנכי עמדתי. אחרי כן נשקתי את המזווה ואלך.

ד

השמש יצא על הארץ והצפרים עפו וישירו. ואנכי עמדתי ולבי מלא על גדותיו, כי אל עוף השמים לי דבר ועם צפרים צפורי. אללי לי כי לא ידעתי שיחות חיות ועופות לשאול בשלומם ולהביא להם שלום צפורי.

באתי החדרה ואין איש. קמה צפורי עם בוקר ועמה השכמתי גם אני. למה לא ישבתי בבית ואשתעשע עם צפורי? מדיע הקדמתי ומה כי אשב בחדר? בכל זאת שמחתי בי לא הקדימני איש. עד שיבוא המתמיד אשב לי על הספסל. מה היום מימים? ישאלני בבואו וישתומם. אפס כי לא שאל אותי המתמיד בבואו דבר. רגע קטן הביט בי יאחת ידו לוקחת גמרא. אז רגזתי ואומר ילחכן עיניך את הגמרא ואת צפורי לא אראך.

והנערים באו לבית הספר וידברו אתי בטרם יבוא הרב על דבר הצפור. גם שנאתם גם קנאתם עברה. ותחת אשר קנאו בי בראשונה שמחו על אשר בחרה הצפור לשבת בבית אשר

צדיק כי ימות תתגלגל נשמתו בצפור וטסה הצפור כל היום אל אשר יהיה עמה הרוח. פעם בכה ופעם בכה אל כל עץ רענן ועל כל יובל מים. ויש אשר תעמוד על גג בית הכנסת לענות אמן אחר קדיש או תדפוק על חלון בית. למען יזכור יושב הבית את נשמתו. ובלילה תשוב אל אביה אל האל בשמים. כי שם ביתה. וכל לילה ולילה בחצות הלילה יבוא ה' לגן עדן להשתעשע בנשמות הצדיקים אשר נתגלגלו בצפורים. והיה כי יבוא ה' להשתעשע בנשמות הצדיקים ולא ימצא את נשמת הצדיק אשר התגלגלה בצפור ההיא אז יקרא ה' בתי בתי פלונית בת פלוני איך? והיא איננה כי לקח אותה שמואל יוסף בן אסתר בעמדה על הגריסין אשר עשתה אסתר אמו ולא נתן את הצפור לשוב. או ידבר ה' בחרונו אוי לו לשמואל יוסף, אוי לבן אסתר אשר גזל את צפורי לבלתי אשתעשע בה בגן עדני.

נפשי נבהלה. ניחמתי כי הבאתי את הצפור אל הבית. ואמר, אבוא הביתה ולקחתי נייר וכתבתי באותיות הסיידור כי בתם לבבי לקחתי את הצפור לתת את אכלה בעתו, וקשרתי את דברי אלה על כנפי הצפור ופתחתי את האשנב, ועפה הצפור אל אשר יהיה עמה הרוח ללכת תלך, ולא אביא עלי אשם. ואבוא הביתה ואין אור, בי מפני היתושים לא הדליקה אמי נר או מנורה בלילי קיץ. וריח כריח עצים מבוקעים מלא את הבית. ואתפשט בחושך את המעיל ואת הטלית הקטנה ואת הנעלים. והנה אחותי ירדה מעל מטתה ותאמר, הנה הכלוב. ותשם את ידי על הכלוב. ואשים את חמשת אצבעותי בין בדי הכלוב. ורוח עברה על עצבעותי. ותאמר אחותי, מחר ותישן הצפור בכלוב. ונשמת אפה חמה ככנפי הצפור.

פשטתי שאר בגדי ואקרא קריאת שמע על המטה. חשבתי את אשר עשיתי לצפור והנה נפשי שקטה. אז אמרתי, אם עול מעלתי ואם נשמת צדיק בצפור הן האשנב פתוח מעט ולא יבצר ממנה ללכת אל אשר יהיה עמה הרוח תלך ואישן. קול ישורר גם צפור מצאה בית. ואבי קרב אל מטתי ויאמר,

הבריה הקטנה הזאת כבר שרה פרק שירה ואתה תשכב. ואקח את בגדי ואתלבש. ותתן לי אמי טלית קטן תחת הטלית אשר נפסלה בהנתק ציצית מן הטלית במשוך הנערים את הטלית. ואקרא מודה אני שהחזרת בי נשמתי ואתן מים לצפור. ותרד הצפור מן הבד אשר עמדה ותשת. ואקח את סידורי להתפלל. באחת עיני אני מביט בסידור ואחת עיני כלפי הצפור. בטנה כעין האפר אשר בתוך האש וכאפר אשר בתוך האש מראה לחייה ותחת צוארה שחרחר, ומדי פעם בפעם תנער את ראשה ותצפץ והנפיה מכסות את גוייתה.

ואבי לקח את טליתו ותפיליו וילך לבית התפילה ואותי שלח אבי החדרה. ואקח פת שחרית ואומר אל צפורי, שבי נא פה כי אבי שלחני החדרה. ותנתר הצפור על הבדים ותעמוד יגם אנכי עמדתי. אחרי כן נשקתי את המזווה ואלך.

ד

השמש יצא על הארץ והצפורים עפו וישירו. ואנכי עמדתי ולבי מלא על גדותיו. כי אל עוף השמים לי דבר ועם צפורים צפורי. אללי לי כי לא ידעתי שיחות חיות ועופות לשאול בשלומם ולהביא להם שלום צפורי.

באתי החדרה ואין איש. קמה צפורי עם בוקר ועמה השכמתי גם אני. למה לא ישבתי בבית ואשתעשע עם צפורי? מדיע הקדמתי ומה כי אשב בחדר? בכל זאת שמחתי בי לא הקדימני איש. עד שיבוא המתמיד אשב לי על הספסל. מה היום מימים? ישאלני בבואו וישתומם. אפס כי לא שאל אותי המתמיד בבואו דבר. רגע קטן הביט בי ואחת ידו לוקחת גמרא. אז רגזתי ואומר ילחכו עיניך את הגמרא ואת צפורי לא אראך.

והנערים באו לבית הספר וידברו אתי בטרם יבוא הרב על דבר הצפור. גם שנאתם גם קנאתם עברה. ותחת אשר קנאו בי בראשונה שמחו על אשר בחרה הצפור לשבת בבית אשר

לאחד מחבריהם. וכל הילדים מלמדים אותי את אשר עלי לעשות לצפור ואת האוכל אשר תאכל. ובצהרים הלכו מקצת מן הילדים עמי לראות את הצפור. לא היה ילד אשר לא נמצא בכיסו דבר לצפור.

ואחר הצהרים שבנו החדרה. ונלמד ככל אשר למדנו אתמול. כי נער ישראל ואהבהו עד אשר רפה היום לערוב ונרץ אל ביתנו. וגושים יושבות פתח בתיהן לרוח היום. ותראינה הנשים את הילדים ותשתוממנה על הילדים. ותשאלנה הנשים את הילדים, אנה תלכו? ונאמר, הולכים אנחנו לקרוא קריאת שמע בבית יולדת. יואיל השם סלוח לנו על השקר אשר שקרנו להן. ותהי ההשתוממות אשר השתוממו על דברינו רבה מאשר השתוממו בראשונה.

והילדים באו אל ביתי ויראו את הצפור ויאמרו, אכן צפור היא. והנה נער אחד והוא עוזר להזן בראש השנה וביום הכיפורים שם ימינו על אונו ואת בזה ידו השמאלית תחת פיקת גרגרתו וישר לפני הצפור. למען תשמע הצפור ולמען תשיר שירי קודש. והנער השמיע את הצפור את שירת אנקת מסלוד ושירת כצפרים עפות. כל הניגונים אשר ידע. ואנכי עומד עליהם ובעל שמחה שהשמחה במעונו.

אז זכרתי את נדרי אשר נדרתי לרבי מאיר בעל הנס. ואשים את ידי בכיסי ואקח את הפרוטה אשר נתנה לי אמי היום לקנות דובדבניות ולא קניתי, כי לקופת רבי מאיר בעל הנס הקדשתי פרוטה ביום בוא הצפור אל ביתנו בשווי בין הערבים מן החדר הביתה ואירא פן פרחו. והנה עלה על לבבי לקנות בפרוטה הזאת צבע ירוק למשוך בצבע ירוק את הכלוב והיה כעין עצי היער עין הכלוב ולא שמתי הפרוטה בקופת רבי מאיר בעל הנס.

והנער המשורר שר לפני הצפור את שיריו. ובהגיע זמן המנחה ותאץ בי אמי ללכת אל בית התפילה. ונאמר איש אל רעהו. הן מחר ערב שבת אשר אנו פטורים אחר הצהרים מן הלימוד. נלכה נא עתה ומחר נשתעשע. ואלך עם הנערים אל בית

התפילה. ובלכתי צוותני אמי לקנות כרכום וקנמון כי אופה היא מחר מאפה שבת. ואביא את הקנמון ואת הכרכום, בכל אשר צותה אמי הבאתי. ותעש אמי את החלות ותכס את הבצק בכברה, ואנכי שכבתי לישון ולא יראתי רע. כי גם הנער המגיד אשר אמר אמש כי אלהים יבקש את נשמת הצדיק אשר התגלגלה בצפור ואיננה כי לקחתיה ולא נתתיה לשוב גם הוא שש כאחד הנערים אל הצפור.

ה

בבוקר לא קמתי לקול הצפור. הסכנתי לקולה ולא שמעתי בקומה. ובקומי הריחותי את ריח הלבניות הממולאות אשר תעשה אמי עליה השלום בערב שבת בבוקר על צמוקים וגבינה. נטלתי את ידי ובירכתי את ברכת השחר ואומר אל אמי, תני לי ארוחת הבוקר. ותאמר, הן לא התפללת. ואומר, וכי חשוד אני לאכול קודם התפילה? רק תני לי את מנתי. ותתן לי אמי את מנתי שתי לביבות ועוגה אחת מלאה צמוקים. ואקח את הלבניות ואת העוגה ואוציא את הצמוקים מן העוגה ואתן את הצמוקים לצפור ואת החתול הברחתי, כי לטש החתול את עיניו אל הלבניות ואל הצפור. והחתול שב ואבעט בחתול, כי מיום אשר באה הצפור לחצתי את החתול וגרש לא גרשתי. וישב החתול בבית.

ואני עמדתי להתפלל ובהתפללי הוצאתי את יתר הצמוקים אשר בעוגה ואשר בלבניות ואתן אותם לצפור. וברגלי בעטתי בחתול אשר לטש את עיניו כמלאך המות אל הצפור ואל הלבניות.

אני עומד בתפילת שמונה עשרה ואשמע צעקה גדולה ומרה. ואפן וארא והנה אמי עומדת לפני התנור ומרדה הפוך בידה האחת ואחותי מחבקת אותה בשתי ידיה ובוכה בכי תמרורים. ואקרא, מה לך אמי? ותאמר אמי, הצפור. ולא יספה אמי לדבר, כי אסף היגון את קולה.

אז אמרתי, החתול אכל את צפורי ויגוני הקיף את לבי, שמה

לאחד מחבריהם. וכל הילדים מלמדים אותי את אשר עלי לעשות לצפור ואת האוכל אשר תאכל. ובצהרים הלכו מקצת מן הילדים עמי לראות את הצפור. לא היה ילד אשר לא נמצא בכיסו דבר לצפור.

ואחר הצהרים שבנו החדרה. ונלמד ככל אשר למדנו אתמול. כי נער ישראל ואהבהו עד אשר רפה היום לערוב ונרץ אל ביתנו. ונשים יושבות פתח בתיהן לרוח היום. ותראינה הנשים את הילדים ותשתוממנה על הילדים. ותשאלנה הנשים את הילדים, אנה תלכו? ונאמר, הולכים אנחנו דקרא קריאת שמע בבית יולדת. יואיל השם סלוח לנו על השקר אשר שקרנו להן. ותהי ההשתוממות אשר השתוממו על דברינו רבה מאשר השתוממו בראשונה.

והילדים באו אל ביתי ויראו את הצפור ויאמרו, אכן צפור היא. והנה נער אחד והוא עוזר לחזן בראש השנה וביום הכיפורים שם ימינו על אונו ואת בוהן ידו השמאלית תחת פיקת גרגרתו וישר לפני הצפור, למען תשמע הצפור ולמען תשיר שירי קודש. והנער השמיע את הצפור את שירת אנקת מסלדיך ושירת כצפרים עפות, כל הניגונים אשר ידע. ואנכי עומד עליהם בבעל שמחה שהשמחה במעונו.

אז זכרתי את נדרי אשר נדרתי לרבי מאיר בעל הנס. ואשים את ידי בכיסי ואקח את הפרוטה אשר נתנה לי אמי היום לקנות דובדבניות ולא קניתי, כי לקופת רבי מאיר בעל הנס הקדשתי פרוטה ביום בוא הצפור אל ביתנו בשובי בין הערבים מן החדר הביתה ואירא פן פרחה. והנה עלה על לבבי לקנות בפרוטה הזאת צבע ירוק למשוח בצבע ירוק את הכלוב והיה כעין עצי היער עין הכלוב ולא שמתי הפרוטה בקופת רבי מאיר בעל הנס.

והנער המשורר שר לפני הצפור את שיריו. ובהגיע זמן המנחה ותאץ בי אמי ללכת אל בית התפילה. ונאמר איש אל רעהו. הן מחר ערב שבת אשר אנו פטורים אחר הצהרים מן הלימוד. נלכה נא עתה ומחר נשתעשע. ואלך עם הנערים אל בית

התפילה. ובלכתי צוותני אמי לקנות כרכום וקנמון כי אופה היא מחר מאפה שבת. ואביא את הקנמון ואת הכרכום, בכל אשר צותה אמי הבאתי. ותעש אמי את החלות ותכס את הבצק בכברה, ואנכי שכבתי לישון ולא יראתי רע, כי גם הנער המגיד אשר אמר אמש כי אלהים יבקש את נשמת הצדיק אשר התגלגלה בצפור ואיננה כי לקחתיה ולא נתתיה לשוב גם הוא שש כאחד הנערים אל הצפור.

ה

בבוקר לא קמתי לקול הצפור. הסכנתי לקולה ולא שמעתי בקומה. ובקומי הריחותי את ריח הלבניות הממולאות אשר תעשה אמי עליה השלום בערב שבת בבוקר על צמוקים וגבינה. נטלתי את ידי ובירכתי את ברכת השחר ואומר אל אמי, תני לי ארוחת הבוקר. ותאמר, הן לא התפללת. ואומר, וכי חשוד אני לאכול קודם התפילה? רק תני לי את מנתי. ותתן לי אמי את מנתי שתי לביבות ועוגה אחת מלאה צמוקים. ואקח את הלבניות ואת העוגה ואוציא את הצמוקים מן העוגה ואתן את הצמוקים לצפור ואת החתול הברחתי, כי לטש החתול את עיניו אל הלבניות ואל הצפור. והחתול שב ואבעט בחתול, כי מיום אשר באה הצפור לחצתי את החתול וגרש לא גרשתי. וישב החתול בבית.

ואני עמדתי להתפלל ובהתפללי הוצאתי את יתר הצמוקים אשר בעוגה ואשר בלבניות ואתן אותם לצפור, וברגלי בעטתי בחתול אשר לטש את עיניו כמלאך המות אל הצפור ואל הלבניות.

אני עומד בתפילת שמונה עשרה ואשמע צעקה גדולה ומרה. ואפן וארא והנה אמי עומדת לפני התנור ומרדה הפוך בידה האחת ואחותי מחבקת אותה בשתי ידיה ובוכה בכי תמרורים. ואקרא, מה לך אמי? ותאמר אמי, הצפור. ולא יספה אמי לדבר, כי אסף היגון את קולה.

אז אמרתי, החתול אכל את צפורי ויגוני הקיף את לבי, שמה

החזיקתני. ואהי כאיש נדהם, כי אבדה צפורי. מדוע אכל החתול את צפורי, האוכל אין בבית? ובירכתי הוא יושב, גם בוש לא יבוש ואבעט בחתול. חבט החתול בדלת ותפתח הדלת ויברח.

ורוחי שבה אלי ואדע, כי יצאה הצפור את הכלוב ותעף אל התנור ותאחז האש בכנפיה ותשרף והצל לא הצילוה. ותוצא אמי את הצפור אוד מוצל מאש.

ואמי עמדה לפני התנור ואחותי אוחות באמי והאש בוערת בתנור. בבית השלך הס.

ראיתי את הכלוב ודלת הכלוב פתוחה. יצאה הצפור מן הכלוב ותשרף ונבלתה מושלכת על הספסל אשר אצל התנור.

ואמי שבה אל עבודתה, רדתה את הפת והדיבר אין בפיה. אחותי הרפתה ממנה, פני אחותי נחפו בדמעות.

ביום ההוא לא הלכתי לחדר, גם אמי לא אמרה לך. ובעמדי לקחתי את כתבי הקודש ואפתח את ספר מלכים ואקרא ככל אשר עשה אלישע לבן השונמית, ויגדל הילד... וימת ותעל ותשכיבהו על מטת איש האלהים... ויבא אלישע הביתה והנה הגער מת משכב על מטתו ויבא ויסגר דלת בעד שניהם ויתפלל אל יי. ויעל אישכב על הילד וישם פיו על פיו ועיניו על עיניו וכפיו על כפיו ויגהר עליו ויחם בשר הילד... ויפקח את עיניו. ומדי קראי לקחתי את הפרוטה האחת אשר בכיס ואשים את הפרוטה בקופת רבי מאיר בעל הנס. ואשוב לראות אם חיתה הצפור, והנה מתה. ואחותי עומדת על גופת הצפור המתה.

שבתי אל הספר וקולי לא היה לי עוד. כולו צרוד. סרו הסדי היגון. רק שעמום בלבי. לא ידעתי את אשר אעשה. פניתי כה וכה, חפצתי להרגיז את הבית על יושביו, את אמי ואת אחותי.

ראיתי את אחותי והנה היא תופרת, ואבין כי תכריכים היא עושה לצפור המתה. ואחל לבכות וכאבי סר. ואחרי כן לקחתי מסמר ויצאתי החוצה אל החצר, אל המקום אשר ישב שם

נט בראשונה לעשות את הכלוב. שמה כריתי קבר לצפור. ותבוא אחותי ותתן את הצפור על ידי. ואקח את הצפור ואומר לה, חכי נא אחותי ועתה שאי נא מעט את הצפור. ותקח אחותי את הצפור ותעמוד ואנכי נכנסתי הביתה ואקח את הציצית הפסולה ואקח את הצפור מיד אחותי שנית ואקשור את הציצית על גויית הצפור המתה. ודומם הנחתי את הצפור בקבר אשר כריתי לה בידי, ואשים עפר על הצפור. ימים רבים הגיתי בצפור, עליה היו כל מחשבותי, ואם גב קברה נשכח וזכרונה לא ימוש מקרבי כי בלבי הקימותי מצבה לצפורי. זכרון כאב מצבתה. צפורי.

סיפור נאה של סידור תפילתי

סידור חדש הביא לי אבא מן היריד. עמודיו לבנים, אותיותיו מאירות עינים, כריכתו נאה. זה סידורי, אחי ורעי, זרע קודש אהובי.

כל היום אחותי את סידורי, הפכתי בו והיפכתי בו. כמה תפילות חרוזות בסידור קטן זה, של שבת ושל חול, של ראש חודש ושל שלוש רגלים, של ראש השנה ושל יום הכיפורים, של חנוכה ושל פורים. קיפל הקדוש ברוך הוא את כל הימים כולם בסידור שלי.

שעה קלה ישבתי לי עם סידורי ולבי היה הומה. כל תפילה ותפילה השרתה עלי מברכתה. שבתות וימים טובים, ראש השנה ויום הכיפורים, ראשי חדשים, חנוכה ופורים נתנו ריחם וכל רגע ורגע האיר באור חדש. דומה הייתי בעיני לאדם שנכנס לפרדס של מגדים. מה אדם זה נוטל פרי ואוכל, נוטל פרי ואוכל, כך אני נוטלת את סידורי וקראתי בו. ומה קריתי, סדר גר חנוכה. ולמה סדר גר חנוכה, שסדר גר חנוכה נודמן לידי תחילה. מיד התחילו כל האותיות שבסידור מאירות לפני.

החזיקתני. ואהי כאיש נדהם, כי אבדה צפורי. מדוע אכל החתול את צפורי, האוכל אין בבית? ובירכתי הוא יושב, גם בוש לא יבוש ואבעט בחתול. חבט החתול בדלת ותפתח הדלת ויברת.

ורוחי שבה אלי ואדע, כי יצאה הצפור את הכלוב ותעף אל התנור ותאחז האש בכנפיה ותשרף והצל לא הצילוה. ותוצא אמי את הצפור אוד מוצל מאש.

ואמי עמדה לפני התנור ואחוזי אוחות באמי והאש בוערת בתנור. בבית השלך הס.

ראיתי את הכלוב ודלת הכלוב פתוחה. יצאה הצפור מן הכלוב ותשרף ונבלתה מושלכת על הספסל אשר אצל התנור.

ואמי שבה אל עבודתה. רדתה את הפת והדיבר אין בפיה. אחוזי הרפתה ממנה. פני אחוזי נחפו בדמעות.

ביום ההוא לא הלכתי לחדר, גם אמי לא אמרה לך. ובעמדי לקחתי את כתבי הקודש ואפתח את ספר מלכים ואקרא ככל אשר עשה אלישע לבן השונמית, ויגדל הילד... וימת ותעל ותשכיבהו על מטת איש האלהים... ויבא אלישע הביתה והנה הנער מת משכב על מטתו ויבא ויסגר הדלת בעד שניהם ויתפלל אל יי. ויעל וישכב על הילד וישם פיו על פיו ועיניו על עיניו וכפיו על כפיו ויגהר עליו ויהם בשר הילד... ויפקח את עיניו. ומדי קראי לקחתי את הפרוטה האחת אשר בכיסו ואשים את הפרוטה בקופת רבי מאיר בעל הנס. ואשוב לראות אם חיתה הצפור, והנה מתה. ואחוזי עומדת על גופת הצפור המתה.

שבתי אל הספר וקולי לא היה לי עוד. כולו צרוד. סרו הסדי היגון. רק שעמום בלבי. לא ידעתי את אשר אעשה. פניתי כה וכה, חפצתי להרגיז את הבית על יושביו, את אמי ואת אחוזי.

ראיתי את אחוזי והנה היא תופרת, ואבין כי תכריכים היא עושה לצפור המתה. ואחל לבכות וכאבי סר. ואחרי כן לקחתי מסמר ויצאתי החוצה אל החצר, אל המקום אשר ישב שם

נט בראשונה לעשות את הכלוב. שמה כריתי קבר לצפור. ותבוא אחוזי ותתן את הצפור על ידי. ואקח את הצפור ואומר לה, חכי נא אחוזי ועתה שאי נא מעט את הצפור. ותקח אחוזי את הצפור ותעמוד ואנכי נכנסתי הביתה ואקח את הציצית הפסולה ואקח את הצפור מיד אחוזי שנית ואקשור את הציצית על גויית הצפור המתה. ודומם הנחתי את הצפור בקבר אשר כריתי לה בידי, ואשים עפר על הצפור.

ימים רבים הגיתי בצפור, עליה היו כל מחשבותי, ואם גם קברה נשכח וזכרונה לא ימוש מקרבי כי בלבי הקימותי מצבה לצפור, זכרון כאב מצבתה. צפורי.

סיפור נאה של סידור תפילתי

סידור חדש הביא לי אבא מן היריד. עמודיו לבנים, אותיותיו מאירות עינים, כריכתו נאה. זה סידורי, אחי ורעי, זרע קודש אהובי.

כל היום אחוזי את סידורי, הפכתי בו והיפכתי בו. כמה תפילות חרוזות בסידור קטן זה, של שבת ושל חול, של ראש חודש ושל שלוש רגלים, של ראש השנה ושל יום הכיפורים, של חנוכה ושל פורים. קיפל הקדוש ברוך הוא את כל הימים כולם בסידור שלי.

שעה קלה ישבתי לי עם סידורי ולבי היה הומה. כל תפילה ותפילה השרתה עלי מברכתה. שבתות וימים טובים, ראש השנה ויום הכיפורים, ראשי חדשים, חנוכה ופורים נתנו ריחם וכל רגע ורגע האיר באור חדש. דומה הייתי בעיני לאדם שנכנס לפרדס של מגדים. מה אדם זה נוטל פרי ואוכל, נוטל פרי ואוכל, כך אני נוטלתי את סידורי וקראתי בו. ומה קריתי, סדר נר חנוכה, ולמה סדר נר חנוכה, שסדר נר חנוכה נודמן לידי תחילה. מיד התחילו כל האותיות שבסידור מאירות לפני.

כנרות הללו במנורת חנוכה. וכל הדף התחיל מזמר, מעוז צור ישועתי. ואבא מוציא ארנק של עור מכיסו ונותן לנו מעות של חנוכה, והתנור בוער בבית וריח של לביבות מטוגנות נודף ואנו באים ויושבים לפני השולחן. בתוך שאנו יושבים באים בני אדם, פנסים דלוקים בידיהם וזקנם מעוטף בשלג, והם מנערים את השלג מזקנם ואומרים ברוכים היושבים. ואנו משיבים ברוכים הבאים. ואבא משמחם במתנה, וכשעת פטירתם הם אומרים, בן לשנה הבאה עם כל ישראל אחינו בחנוכת בית המקדש במהרה בימינו אמן. בתוך שהם יוצאים, באים קצת מחברי לשחק עמי בסביבון ובקלפים שנכתבו באותיות לשון הקודש שקורין קוויטליך ובשאר מיני שחק שנוהגין לשחק בחנוכה.

בוא וראה, עדיין טעם לביבות של חנוכה בפי וכבר אני שומע שחובטים את המן. כיצד, אלא שבאותו הדף סדר פורים חרוז בסידורי. רבנו של עולם, כמה ימים כמה שבועות כמה פרשיות יש בתורה בין חנוכה לפורים, ובעל הסידור הלז הסמיך פורים לחנוכה. אחר במקומי היה מתרעם, שהניח את חמשה עשר בשבט, שאוכלים בו פירות שנשתבחה בהם ארץ ישראל, אני איני מתרעם, שאני יודע שמאהבתו שאוהב בעל הסידור את התינוקות לא הזכיר חמשה עשר בשבט, שאין התינוקות פטורים בו מן החדר.

נחזור אצל פורים. מה אספר בענין פורים ולא ידעתם. שמחה גוררת שמחה. מצוה רודפת מצוה. חובטים את המן ועושים שחוק ברשעים, ואוכלים ושותים ושמחים, ושולחים מנות איש לרעהו, ונותנים מתנות לאביונים, ומיטיבים את הלב במיני מגדים עשויים בחכמה גדולה מצוקר בצורות שונות ובגוונים שונים, ובעלי פרצופים יוצאים וכנסים, זה בדמות כושי זה בדמות תוגר, זה בדמות דוב וזה בדמות קוף. אפילו אותם שזועפים כל השנה, אותו היום הם שמחים.

גדולה שמחת פורים, אבל כל שמחתו אינה אלא יום אחד. בוא וראה, עשרה בנים היו להמן הרשע וכולם ניתלו עמו. הוא

זכה שניתוסף חג על ידו והם לא זכו שיתוסף חג על ידם. כלום קטנים היו מהמן ברשעות, אלא אומר אני, הוא שישראל היו כדאים בעיניו ונתן עשרת אלפים ככר כסף בשביל לאבדם חס ושלום היה כדאי שינתן חג על ידי, הם שישראל לא היו כדאים לפניהם, אף הם לא היו כדאים ונכללו עם אותו רשע באותה שמחה.

גדולה שמחת פורים, אבל חגו קצר. כנגדו נתן לנו הקדוש ברוך הוא את חג הפסח, שימיו שמונה, וכל יום ארוך מחבירו וחמתו מרובה משל חבירו.

חמה נאה ומתוקה ברקיע ואדמה שחורה מבצבצת מתוך השלמים. העולם מתחדש והעיר מתנאה. ביתנו מאיר וכליו מצוחצחים וריח כרפס ומרורים נודף בכל הבית, ואבא מלובש קיטל לבן על בגדיו השחורים. כאדמה זו שמבצבצת מתוך השלג, כך בגדו השחור מבצבץ מתוך חלוקו הלבן. כל אימת שאני רואה אותו לבוש לבנים דומה הוא בעיני למלאך שאינו מת לעולם ועומד לפני הקדוש ברוך הוא ואומר לפניו שירות ותושבחות. כנגדו יושבת אמא ומטפחת של משי כרוכה, על ראשה. ביניהם יושבים אחי ואחיותי, לבושים בגדים חדשים ונעולים מנעלים חדשים וכובעים חדשים בראשיהם של הבנים, והבנות שער ראשן מעלה ריח של מים טהורים, שרחצו שערן בהם לכבוד פסח. אבא מקדש על היין ואומר, אשר בחר בנו מכל עם ורוממו מכל לשון, וכל העולם כולו מתרומם והולך ואנו מתרוממים מכל העולם. ואני תוהה ומשתומם, בדיבור אחד שיצא מפי אבא כל העולם מתעלה ואנו עולים ומתעלים על כל העולם כולו. והוא מברך שהחיינו. ואני חש ומרגיש שלא אותנו בלבד הגיענו הקדוש ברוך הוא לזמן הזה, אלא אף את הזמן.

מה עושה אבא בין כוס ראשונה לאמירת ההגדה, אבא נוטל ידיו וטובל כרפס במי מלח ואוכל ונותן לבני ביתו, וחוצה מצה. ובוצעה לשנים, ונותן חציה תחת המפה לאפיקומן וכו' ומגביה הקערה עם המצות ואומר, כהא לחמא עניא בקול רם. אבא.

home
beliefs

things
poor child

כנרות הללו במנורת חנוכה. וכל הדף התחיל מזמר, מעוז צור ישועתי. ואבא מוציא ארנק של עור מכיסו ונותן לנו מעות של חנוכה, והתנור בוער בבית וריח של לביבות מטוגנות נודף ואנו באים ויושבים לפני השולחן. בתוך שאנו יושבים באים בני אדם, פנסים דלוקים בידיהם וקנם מעוטף בשלג, והם מנערים את השלג מוקנם ואומרים ברוכים היושבים. ואנו משיבים ברוכים הבאים. ואבא משמחם במתנה, וכשעת פטירתם הם אומרים, הן לשנה הבאה עם כל ישראל אחינו בחנוכה בית המקדש במהרה בימינו אמן. בתוך שהם יוצאים, באים קצת מחברי לשחק עמי בסביבון ובקלפים שנכתבו באותיות לשון הקודש שקורין קוויטלייך ובשאר מיני שחוק שנוהגין לשחק בחנוכה.

בוא וראה, עדיין טעם לביבות של חנוכה בפי וכבר אני שומע שחובטים את המן. כיצד, אלא שבאותו הדף סדר פורים חרוז בסידורי. רבנו של עולם, כמה ימים כמה שבועות כמה פרשיות יש בתורה בין חנוכה לפורים, ובעל הסידור הלז הסמיך פורים לחנוכה. אחר במקומי היה מתרעם, שהניח את חמשה עשר בשבט, שאוכלים בו פירות שנשתבחה בהם ארץ ישראל, אני איני מתרעם, שאני יודע שמאהבתו שאוהב בעל הסידור את התינוקות לא הזכיר חמשה עשר בשבט, שאין התינוקות פטורים בו מן החדר.

נחזור אצל פורים. מה אספר בענין פורים ולא ידעתם. שמחה גוררת שמחה. מצוה רודפת מצוה. חובטים את המן יעושים שחוק ברשעים, ואוכלים ושותים ושמחים, ושולחים מנות איש לרעהו, ונותנים מתנות לאביונים, ומיטיבים את הלב במיני מגדים עשויים בחכמה גדולה מצוקר בצורות שונות ובגוונים שונים, ובעלי פרצופים יוצאים ונכנסים, זה בדמות כושי וזה בדמות תוגר, זה בדמות דוב וזה בדמות קוף. אפילו אותם שזועפים כל השנה, אותו היום הם שמחים.

גדולה שמחת פורים, אבל כל שמחתו אינה אלא יום אחד. בוא וראה, עשרה בנים היו להמן הרשע וכולם ניתלו עמו. הוא

זכה שניתוסף חג על ידו והם לא זכו שיתוסף חג על ידם. כלום קטנים היו מהמן ברשעות, אלא אומר אני, הוא שישראל היו כדאים בעיניו ונתן עשרת אלפים ככר כסף בשביל לאבדם חס ושלום היה כדאי שינתן חג על ידיו, הם שישראל לא היו כדאים לפניו, אף הם לא היו כדאים ונכללו עם אותו רשע באותה שמחה.

גדולה שמחת פורים, אבל חגו קצר. כנגדו נתן לנו הקדוש ברוך הוא את חג הפסח, שימיו שמונה, וכל יום ארוך מחבירו וחמתו מרובה משל חבירו.

חמה נאה ומתוקה ברקיע ואדמה שחורה מבצבצת מתוך השלגים. העולם מתחדש והעיר מתנאה. ביתנו מאיר וכליו מצוחצחים וריח כרפס ומרורים נודף בכל הבית, ואבא מלובש קיטל לבן על בגדיו השחורים. כאדמה זו שמבצבצת מתוך השלג, כך בגדו השחור מבצבץ מתוך חלוקו הלבן. כל אימת שאני רואה אותו לבוש לבנים דומה הוא בעיני למלאך שאינו מת לעולם ועומד לפני הקדוש ברוך הוא ואומר לפניו שירות ותושבחות. כנגדו יושבת אמה ומטפחת של משי כרוכה. על ראשה, ביניהם יושבים אחי ואחיותי, לבושים בגדים חדשים. ונעולים מנעלים חדשים וכובעים חדשים בראשיהם של הבנים. והבנות שער ראשן מעלה ריח של מים טהורים, שרחצו שערן בהם לכבוד פסח. אבא מקדש על היין ואומר, אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון, וכל העולם כולו מתרומם והולך ואנו מתרוממים מכל העולם. ואני תוהה ומשתומם, בדיבור אחד שיצא מפי אבא כל העולם מתעלה ואנו עולים ומתעלים על כל העולם כולו. והוא מברך שהחינו. ואני חש ומרגיש שלא אותנו בלבד הגיענו הקדוש ברוך הוא לזמן הזה, אלא אף את הזמן.

מה עושה אבא בין כוס ראשונה לאמירת ההגדה, אבא נוטל ידיו וטובל כרפס במי מלח ואוכל ונותן לבני ביתו, וחוצה מצה ובוצעה לשנים, ונותן חציה תחת המפה לאפיקומן וכו' ומגביה הקערה עם המצות ואומר, כהא לחמא עניא בקול רם. אבא,

שדבריו בנחת, מה ראה להגביה קילו, אלא עניים הרבה יש בעולם שאין להם מה יאכלו, לפיכך מגביה הוא קולו ואומר כל דכפין ייתי ויכול, כדי שישמעו ויבואו ליסב עמנו.

הרבה קושיות יש בעולם וכל אחת קשה מחברתה, כמה נתייגעו חכמים ולא מצאו תירוץ לתרצן, אף אני קושיות הרבה היו לי לשאול, כגון מפני מה אות יו"ד קטנה מכל האותיות, ומפני מה המלך שביוצר לימים נוראים כתוב באותיות גדולות, וכן שאר קושיות כיוצא בהן. אותה שעה לא שאלתי אלא אותן ארבע קושיות שבהגדה, אף אבא השיב לי אותו התירוץ שבהגדה, בניגון שתחילתו עצב וסופו שמח, עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה' אלקינו משם וכו'.

אחי ורעי זרע קודש אהובי, דברים הרבה יש באותו ענין, מהם ראויים לספר בשמחה מהם ממש בושע לספרם, כגון שאילת הרשע שבארבעה בנים, וכגון שמתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, וכגון מה שביקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו, אי אתם צריכים אלא לפתוח את סידורי וכל ההגדה פתוחה לפניכם, מקדש ורחץ ועד לחד גדיא, מה נאה ניגון זה של חד גדיא, חבל שאין מלאכי השרת מכירים בלשון ארמי.

גדולים וטובים לילי פסחים, גדולים וטובים ימי הפסח, העולם ריחו נודף ריח בגדים חדשים ומגבעות של קש, ומלמדי תינוקות ידיהם רפות ולשונם רכה, רואים תינוק מיד מחליקים את לחיו, כדי למשוך לבו וילמוד אצלו.

חג הפסח עבר, אבל שמשו קיימת והולכת, הרקיע מעוטף טלית שכולה תכלת וציציות נמשכות מבגדיה, החלונות פתוחים וצפרים מצייצות ושרות, הימים מאריכים והולכים והלילות אפלים ומתוקים, כשאני רעב אמא נותנת לי פת בחמאה שריחה כריח השדה, לא כבימות החורף שרגילים אני בשומן אווזים שמשמין את הלב וגורם כובד לגוף, אף אני מעורטל מעיטופין של חורף וקל אני על פני העולם.

חביבין ימים שבין פסח לשבועות, חיבה יתירה נודעת להם

several
nature

time signature of these
address - as given up?

לשבתות שבהם, החמה זורחת על טללי ההרים והעיר שוקטת על בוקרה, ובבית הכנסת הגדול אומרים יוצרות, שבועה ענית, איומתי סגולתי, ושאר שמות חיבה שהקדוש ברוך הוא קורא לישראל.

חיבת אומן ורחמים מקיפה את הימים, אנו יושבם בחדר ולומדים מעשה הקרבנות שמיטה ויובל, כנגדנו בישיבה של מעלה יושבים כ"ד אלף תלמידיו של רבי עקיבא שמתו בין פסח לשבועות, ובשעה שהקדוש ברוך הוא זוכר את בניו שנותנים נפשם על התורה, מוריד דמעות ומרווה את הארץ, והגנים מתקשטים בציצים ופרחים והיער מלבלב, זה היעד שבל"ג בעומר תינוקות יוצאים לשם הם ורבותיהם, קשת והצים בידיהם ויורים כלפי השטן, עדיין הוא עומד בין שמים לארץ, מזרקם בו חצים עד שבשרו נעשה ככברה שאינה יכולה לעכב בתוכה כלום, כך הוא אינו יכול לעכב (השפע) שיוורד לעולם בזכות ישראל שקיבלו את התורה.

אחי ורעי זרע קודש אהובי, יודע אני שנשמותיכם כולן במעמד הר סיני היו, וכשיצרתם משיאכם לעשות עבירה חס ושלום נזכרים אתם אותם קולות וברקים, מיד אתם מושכים ידיכם מן העבירה, אבל אילו הייתם בחג השבועות בקלויז שלנו, הייתם רואים דוגמא למעמד הר סיני והייתם עושים מצוות ומעשים טובים כל ימיכם.

קטנה ונמוכה הקלויז, שלנו ופרוצה לכל רוחותיה, החלונות שבורים והקירות מתקלפים, אבל בחג השבועות היא מלבבת כיער, ועל התקרה מתוחים חוטים חוטים בצורת מגן דוד, ועלים ירוקים תלויים עליהם ומפריחים כל מיני ריחות טובים, וזוגיות החלונות מקושטות בניירות המגוונים, מהם קלועים בדמות ציצים ופרחים, מהם בדמות צפרים ועופות שמים, מהם בדמות חיות ובהמות, חייכם אפילו שר של יער לא ראה דוגמתם.

נאה ביותר ארון הקודש שהקיפוהו אילנות נאים, וכשהרהר מנשבת בהם הם מרתתים, סבורים אתם צנה אחזתם, לא כי,

שדבריו בנחת, מה ראה להגביה קילו, אלא עניים הרבה יש בעולם שאין להם מה יאכלו, לפיכך מגביה הוא קולו ואומר כל דכפין ייתי ויכול, כדי שישמעו ויבואו ליסב עמנו.

הרבה קושיות יש בעולם וכל אחת קשה מחברתה, כמה נתייגעו חכמים ולא מצאו תירוץ לתרצן. אף אני קושיות הרבה היו לי לשאול, כגון מפני מה אות יו"ד קטנה מכל האותיות, ומפני מה המלך שביוצר לימים נוראים כתוב באותיות גדולות, וכן שאר קושיות כיוצא בהן. אותה שעה לא שאלתי אלא אותן ארבע קושיות שבהגדה. אף אבא השיב לי אותו התירוץ שבהגדה, בניגון שתחילתו עצב וסופו שמח, עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה' אלקינו משם וכו'.

אחי ורעי זרע קודש אהובי, דברים הרבה יש באותו ענין, מהם ראויים לספר בשמחה מהם ממש בושע לספרם, כגון שאילת הרשע שבארבעה בנים, וכגון שמתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, וכגון מה שביקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו. אי אתם צריכים אלא לפתוח את סידורי וכל ההגדה פתוחה לפניכם, מקדש ורחץ ועד לחד גדיא. מה נאה ניגון זה של חד גדיא. חבל שאין מלאכי השרת מכירים בלשון ארמי.

גדולים וטובים לילי פסחים, גדולים וטובים ימי הפסח. העולם ריחו נודף ריח בגדים חדשים ומגבעות של קש, ומלמדי תינוקות ידיהם רפות ולשונם רכה. רואים תינוק מיד מחליקים את לחיו, כדי למשוך לבו וילמוד אצלו.

חג הפסח עבר, אבל שמשו קיימת והולכת. הרקיע מעוטף טלית שכולה תכלת וציציות נמשכות נשנפיה. החלונות פתוחים וצפרים מצייצות ושרות. הימים מאריכים והולכים והלילות אפלים ומתוקים. כשאני רעב אמא נותנת לי פת בחמאה שריחה כריח השדה, לא כבימות החורף שרגילים אנו בשומן אווזים שמשמין את הלב וגורם כובד לגוף. אף אני מעורטל מעיטופין של חורף וקל אני על פני העולם.

חביבין ימים שבין פסח לשבועות. חיבה יתירה נודעת להם

לשבתות שבהם. החמה זורחת על טללי ההרים והעיר שוקטת על בוקרה, ובבית הכנסת הגדול אומרים יוצרות, שבויה עניה. איומתי סגולתי, ושאר שמות חיבה שהקדוש ברוך הוא קורא לישראל.

חיבת אומן ורחמים מקיפה את הימים. אנו יושבם בחדר ולומדים מעשה הקרבנות שמיטה ויובל, כנגדנו בישיבה של מעלה יושבים כ"ד אלף תלמידיו של רבי עקיבא שמתו בין פסח לשבועות. ובשעה שהקדוש ברוך הוא זוכר את בניו שנותרים נפשם על התורה, מוריד דמעות ומרווה את הארץ. והגנים מתקשטים בציצים ופרחים והיער מלבלב, זה היער שבל"ג בעומר תינוקות יוצאים לשם הם ורבותיהם, קשת והציצים בידיהם ויורים כלפי השטן. עדיין הוא עומד בין שמים לארץ, מזרקים בו חצים עד שבשרו נעשה ככברה שאינה יכולה לעכב בתוכה כלום, כך הוא אינו יכול לעכב השפע שיורד לעולם בזכות ישראל שקיבלו את התורה.

אחי ורעי זרע קודש אהובי, יודע אני שנשמותיכם כולן במעמד הר סיני היו, וכשיצרכם משיאכם לעשות עבירה חס ושלום נזכרים אתם אותם קולות וברקים, מיד אתם מושכים ידיכם מן העבירה. אבל אילו הייתם בחג השבועות בקלוזין שלנו, הייתם רואים דוגמא למעמד הר סיני והייתם עושים מצוות ומעשים טובים כל ימיכם.

קטנה ונמוכה הקלוזין שלנו ופרוצה לכל רוחותיה. החלונות שבורים והקירות מתקלפים. אבל בחג השבועות היא מלבבת כיער, ועל התקרה מתוחים חוטים חוטים בצורת מגן דוד, ועלים ירוקים תלויים עליהם ומפריחים כל מיני ריחות טובים, וחגיות החלונות מקושטות בניירות המגוונים, מהם קלעים בדמות ציצים ופרחים, מהם בדמות צפרים ועופות שמים, מהם בדמות חיות ובהמות. חייכם אפילו שר של יער לא ראה דוגמתם.

נאה ביותר ארון הקודש שהקיפוהו אילנות נאים, וכשהרהר מנשבת בהם הם מרתתים. סבורים אתם צנה אהותם. לא כי.

אלא הם מתלחשים ואומרים, אם לא זכינו שיעשונו ארון קודש לספרי תורה, עתידים אנו לחמם את התנור בלילי חורף, בשביל בחורי ישראל שלומדים תורה. ביותר מקושטת היא הבימה, שהחזן קורא שם בניגון נאה פיוט אקדמות, היאך אומות העולם שואלין לישראל, מה ראיתם לקבל עליכם עול תורה ומצוות ומה שישאל משיבין להם.

סבורים אתם ששכחתי את תשעה באב, לא שכחתי, אלא מגיה אני את אבולו של החורבן מפני שמחת סידורי סבורים אתם ששכחתי את ראש השנה ויום הכיפורים, סוכות ושמחת זורה, לא שכחתי, אלא היום קצר והדברים מרובים, הרבה דברים יש בסידורי הנאה ועדיין לא הספקתי לבדוק כל דבר דבר, ואותו היום הרי ערב שבת היה והוצרכתי להכין עצמי לכבוד שבת.

כל מה שעשה בעל הסידור לא עשה אלא בשבילי, אף על פי כן יש בו דברים שאיני צריך להם, כגון סדר נטילת ידים שחרית וברכת ציצית וקריאת שמע וקידוש לשבת שאני יודע בעל פה. או שבעל הסידור החליף אותי באחי הקטן, או שעשה את סידורי לפני שנה שתי שנים קודם שהיו הברכות שגורות בפי. ברם זכור בעל הסידור לטוב שהסמיך להן סדר הנחת תפילין. עדיין לא הגעתי למצוות, אף על פי כן כבר הרגשתי בראשי ובשמאלי מקום הנחת תפילין דגדג שמרגישין בשעת הנחתן.

מה אשאל ומה אבקש עוד? דברים הרבה יש בעולם ואיני יודע מה אבקש תחילה ומה אבקש אחר כך. עמדתי ומסרתי את הדבר לסידור ופתחתיו במקום שפתחתי ומצאתי הלכות ענבובין. אותה שעה התחילו דרכים שאין להן סוף מתגלגלות ובאות כשבלונסאות קבועים בהן וחוטמים מתוחים כיניהם וצפור שוכנת על חוט. לא הספקתי להסתכל בה. עד שנטלה הצפור שתי כנפיה ופרחה למקום שאין בו תחומין. רבונו של עולם, בריה קטנה זו להיכן שהיא רוצה לילך היא הולכת, ואני יצאתי חוץ לביתי מיד שואלין אותי להיכן אתה רץ.

כמה מבקש אני לשוטט בעולם, כאלהו הנביא זכור לטוב ורכבי ליב בן שרה זכרונו לברכה. אילו נתנו לי רשות הייתי נוטל מקל ותרמיל ומחזור ממקום למקום והולך. עד לעבר מנהר סמבטיון או לארץ ישראל.

בתוך שהפכתי בסידור נודמנה לי תפילת הדרך. מיד עשיתי קמט בדף, כדי שאמצא אותה תפילה בשעת הצורך ולא אתעכב. עדיין איני יודע בבירור להיכן אלך, למקומות שהזכרתי א למקום תורה, א שמא אלך לחפש את ל"ו הצדיקים לעורר לבם שיתגברו בתפילה ויביאו את המלך המשיח ונעלה לירושלים. וכיון שזכרתי את ירושלים התחיל לבי דופק, אלו דפיקות של שמחה, שלבם של ישראל דופק בשעה שירושלים נזכרת. וכבר ראיתי את ירושלים בקדושתה ואני משוטט בה מקדושה לקדושה, עד שאני משוטט כך, אמר לי לבי כלום לא שמעת שעתידיה ארץ ישראל שתתפשט בכל העולם. התחלתי מתירא שמא ארץ ישראל מתפשטת ובאה לעירי ואני משתתיר בעירי ואיני זו עולמית. יודע הייתי שלא באה אותה מחשבה אלא לנסותני, אם לקדושת ארץ ישראל נתכוונתי אי לשיטוט דרכים נתכוונתי. עמדתי וישרתי קמט שעשיתי בתפילת הדרך, כדי להראות שכל כוונתי אינה אלא ארץ ישראל.

הרבה דברים יש עוד בסידור, אלא שכבר עמד השמש בשוק וקרא ישראל קדושים שבת קודש ממשמש ובא. נסתכלתי וראיתי שהתנויות ננעלות ובני אדם רצים מן המרחץ והחמה אדומה סמוך לשקיעתה ונרות נדלקים בבתיים. ירדתי למטה ורחצתי את פני וידי ולבשתי בגדי שבת והלכתי עם אבא לקלוזי כשסידורי החדש בורועי, תחילה בורועי ואחר כך נטלתיו לידי, שמא זרועי עבה ואין הסידור נראה כל כך, לפיכך נטלתיו בידי.

וכיון שהגעתי לקלוזי נשקתי את המוזה והרכנתי את ראשי כנגד ההיכל ופתחתי את סידורי וקראתי בשיר השירים. מי שאכל פרי חדש וריחו המתוק בא לו הוא יכול לשוות לעצמו

אלא הם מתלחשים ואומרים, אם לא זכינו שיעשונו ארון קודש לספרי תורה, עתידים אנו לחמם את התנור בלילי חורף, בשביל בחורי ישראל שלומדים תורה. ביותר מקושטת היא הבימה, שהחזן קורא שם בניגון נאה פיוט אקדמות, היאך אומות העולם שואלין לישראל, מה ראיתם לקבל עליכם עול תורה ומצוות ומה שישראל משיבין להם.

סבורים אתם ששכחתי את תשעה באב, לא שכחתי, אלא מניח אני את אבלי של החורבן מפני שמחת סידורי. סבורים אתם ששכחתי את ראש השנה ויום הכיפורים, סוכות ושמחת זורה, לא שכחתי, אלא היום קצר והדברים מרובים. הרבה דברים יש בסידורי הנאה ועדיין לא הספקתי לבדוק כל דבר דבר, ואותו היום הרי ערב שבת היה והוצרכתי להכין עצמי לכבוד שבת.

כל מה שעשה בעל הסידור לא עשה אלא בשבילי, אף על פי כן יש בו דברים שאיני צריך להם, כגון סדר נטילת ידים שחרית וברכת ציצית וקריאת שמע וקידוש לשבת שאני יודע בעל פה. או שבעל הסידור החליף אותי באחי הקטן, או שעשה את סידורי לפני שנה שתי שנים קודם שהיו הברכות שגורות בפי. ברם זכור בעל הסידור לטוב שהסמיך להן סדר הנחת תפילין. עדיין לא הגעתי למצוות, אף על פי כן כבר הרגשתי בראשי ובשמאלי מקום הנחת תפילין דגדוג שמרגישין בשעת הנחתן.

מה אשאל ומה אבקש עוד? דברים הרבה יש בעולם ואיני יודע מה אבקש תחילה ומה אבקש אחר כך. עמדתי ומסרתי את הדבר לסידור ופתחתיו במקום שפתחתי ומצאתי הלכות עירובין. אותה שעה התחילו דרכים שאין להן סוף מתגלגלות ובאות כשכלונסאות קבועים בהן וחוטמים מתוחים כיניהם וצפור שוכנת על חוט. לא הספקתי להסתכל בה, עד שנשלה הצפור שתי כנפיה ופרחה למקום שאין בו תחומין, רבונו של עולם, בריה קטנה זו להיכן שהיא רוצה לילך היא הולכת, ואני יצאתי חוץ לביתי מיד שואלין אותי להיכן אתה רץ.

enclosure v. freedom
notion of freedom

handwriting
travelling
disc. of Bosh

Memoristic
upsurge
tendency

כמה מבקש אני לשוטט בעולם, כאלהו הנביא זכור לטוב וכרבי לייב בן שרה זכורנו לברכה. אילו נתנו לי רשות הייתי נוטל מקל ותרמיל ומחזור ממקום למקום והולך. עד לעבר מנהר סמבטיון או לארץ ישראל.

בתוך שהפכתי בסידור נודמנה לי תפילת הדרך. מיד עשיתי קמט בדף, כדי שאמצא אותה תפילה בשעת הצורך ולא אתעכב. עדיין איני יודע בבירור להיכן אלך, למקומות שהזכרתי או למקום תורה, או שמא אלך לחפש את ל"ו הצדיקים לעורר לבם שיתגברו בתפילה ויביאו את המלך המשיח ונעלה לירושלים. וכיון שזכרתי את ירושלים התחיל לבי דופק, אלו דפיקות של שמחה, שלבם של ישראל דופק בשעה שירושלים נזכרת. וכבר ראיתי את ירושלים בקדושתה ואני משוטט בה מקדושה לקדושה. עד שאני משוטט כך, אמר לי לבי כלום לא שמעת שעתידיה ארץ ישראל שתתפשט בכל העולם. התחלתי מתנייה שמא ארץ ישראל מתפשטת ובאה לעירי ואני משתייר בעירי ואיני זו עולמית. יודע הייתי שלא באה אותה מחשבה אלא לנסותני, (אם לקדושת ארץ ישראל נתכוונתי אי לשיטוט דרכים נתכוונתי) עמדתי וישרתי קמט שעשיתי בתפילת הדרך, כדי להראות שכל כוונתי אינה אלא ארץ ישראל.

הרבה דברים יש עוד בסידור, אלא שכבר עמד השמש בשוק וקרא ישראל קדושים שבת קודש ממשמש ובא. נסתכלתי וראיתי שהחנויות ננעלות ובני אדם רצים מן המרחץ והחמה אדומה סמוך לשקיעתה ונרות נדלקים בבתים. ירדתי למטה ורצחתי את פני וידי ולבשתי בגדי שבת והלכתי עם אבא לקלוז כשסידורי החדש בורועי, תחילה בורועי ואחר כך נטלתיו לידי, שמא זרועי עבה ואין הסידור נראה כל כך, לפיכך נטלתיו בידי.

וכיון שהגעתי לקלוז נשקתי את המזוזה והרכנתי את ראשי כנגד ההיכל ופתחתי את סידורי וקראתי בשיר השירים. מי שאכל פרי חדש וריחו המתוק בא לו הוא יכול לשנות לעצמו

אחד מששים מאותו הטעם של אמירת שיר השירים בסידורי החדש שכל דף ודף שבו מעלה ריח חדש.

לא הספקתי לסיים שיר השירים, עד שחשתי בזרועי. חברי אינם בכלל דרך ארץ, עומדים במקום קדוש וצובטים בזרועי. שאלו אותי חברי, מה הביא לך אבא מן היריד? והם משיבים חללו של כעך, חריקת ציר של דלת, קול שופר, קידוש ליום הכיפורים ושאר דברים שלא היו ולא נבראו.

אמרתי לחברי, אם אתם רוצים לראות את המתנה המתנינו לי עד לאחר התפילה ואראה לכם.

אמרו חברי, מתבייש הוא במתנתו לפיכך הוא אומר כן. אמרתי לחברי, אילו ראיתם את מתנתי, הייתם מטפחים על פיכם שאמרתם כן. אמרו חברי, אילו מתנתך שווה כלום, היית מראה אותה מיד.

עד שחברי מדיינים עמי דפק השמש על השולחן והתחיל הש"ץ מתפלל. פירשו חברי ממני בעל כרחם, ואני עמדתי והתפללתי מתוך סידורי הנאה.

מוטה עמדתי כשעיני בסידורי ולבי צף ועולה, כתפילה שעולה למעלה.

אחר התפילה נשקתי את סידורי ואחותיו בידו כשאני צופה באבא שהכל נותנים לו שלום והוא מחזיר להם שלום והם שואלים אותו מה חדשות יש בעולם והוא משיב באנחה.

מה שמחתי שיש לי אבא שהכל דוחקין לדבר עמו. וכשם שהגדולים דחקו עצמם אצל אבא כך הקטנים דחקו עצמם אצלי. מיד הראיתי להם את סידורי ואמרתי, סידור זה הביא לי אבא מן היריד. חרוז כולם צואריהם ונטלו את סידורי ונתנו פיהם עליו ונשקוהו.

פתח אחד בכבוד סידורי ואמר, אותיות כשזיפים ונקודות כגרגרי השדה. פתח שני בכבוד סידורי ואמר, כמה נאה כריכתו של סידור זה. אף הוא העבירו על לחיו ואמר, עירו רך כשל בן פקועה. פתח שלישי בכבוד סידורי ואמר, כמה נאה מסגרת זהב זו על לוחותיו, ממש כמין ירשרת היא

עשויה, אינך צריך אלא לתלותה על בגדך, מיד סבורים שיש לך ירשרת של מורה שעות.

אותה שעה מתגאה הייתי בסידורי ביותר ואמרתי היפכו בו והיפכו בו. רצונכם ברכת הניהנין, חייכם אתם מוצאים בו. רצונכם ברכי נפשי, חייכם אתם מוצאים בו. כך עירבבתי דבר בדבר וענין בענין מתוך שנפשי הומה מחמת חיבה. ואף חברי הביטו בסידורי ושמחו.

למי לא ידעתי כמה חברים טובים יש לי! פעמים הרבה הכעיסוני וכעסתי עליהם, אותה שעה ראיתי שכולם אהובים כולם לבם טוב עלי.

כך עמדתי בין חברי כחתן וחברי שימחו את לבי בכל מיני מעשיות של סידורים, כגון מעשה הסידור שמצאו בבית הקברות שהמתים מתפללין בו בשעת הגזירה, ומעשה הסידור שכתוב בפיה עשנם של הנשרפים על קדושת השם ואין כל ילוד אשה מתפלל בו משום שאסור ליהנות מן המתים, אלא הקדוש ברוך הוא בעצמו משתעשע בו בגן עדן, ומעשה הסידור שבבית הכנסת הגדול שבבוצץ, כשאדם רשע מביט בו מתפקעת אות בסידור, לפיכך גזוהו גבאי בית הכנסת, שבעוונותינו שרכו נתרבו הרשעים ויש לחשוש שלא תשתייר אות בסידור. יש מחברי מתרעמים ואומרים, ימקו עיניהם של רשעים, אם הם חטאו הסידור מה חטא, ויש מחברי שמחים, שלא הצריכום להתפלל בו.

ועוד סיפרו חברי מעשה הסידור הגדול של רבי מאיר ברבי יצחק שליח צבור זצ"ל מעבר לנהר סמבטיון, זה רבי מאיר בר' יצחק שעשה פיוט אקדמות. כשביקשו להכניס את סידורו לבית גזויו של הקיסר לא נכנס, שאין כל חדר מחזיק אותו מחמת גדלו. ועוד סיפרו מעשה הסידור של ר' גדיאל התינוק, שהוא קטן כנמלה, ובשני וחמישי עשרה הרוגי מלכות אומרים בו תחינות, נחשבנו כצאן לטבח, ומיכאל שר ישראל עונה אחריהם, שוב מתרונך ורחם סגולה אשר בחרת.

הם ושלום שעני צרה בסידורים קדושים אלו, אלא אדם עשוי

אחד ממששים מאותו הטעם של אמירת שיר השירים בסידורי
החדש שכל דף ודף שבו מעלה ריח חדש.

לא הספקתי לסיים שיר השירים, עד שחשתי בזרועי. חברי
אינם בכלל דרך ארץ, עומדים במקום קדוש וצובטים בזרועי.
שאלו אותי חברי, מה הביא לך אבא מן היריד? והם משיבים
חללו של הבעד, חריקת ציר של דלת, קול שופר, קידוש ליום
הכיפורים ושאר דברים שלא היו ולא נבראו.

אמרתי לחברי, אם אתם רוצים לראות את המתנה המתינו לי עד
לאחר התפילה ואראה לכם.

אמרו חברי, מתבייש הוא במתנתו לפיכך הוא אומר כן. אמרתי
לחברי, אילו ראיתם את מתנתי, הייתם מטפחים על פיכם
שאמרתם כך. אמרו חברי, אילו מתנתך שווה כלום, היית מראה
אותה מיד.

עד שחברי מדיימים עמי דפק השמש על השולחן והתחיל
הש"ץ מתפלל. פירשו חברי ממני בעל ברחם, ואני עמדתי
והתפללתי מתוך סידורי הנאה.

מוטה עמדתי כשעיני בסידורי ולבי צף ועולה, כתפילה שעולה
למעלה.

אחר התפילה נשקתי את סידורי ואחותיו בידי כשאני צופה
באבא שהכל נותנים לו שלום והוא מחזיר להם שלום והם
שואלים אותו מה חדשות יש בעולם והוא משיב באנחה.

מה שמחתי שיש לי אבא שהכל דוחקין לדבר עמו. וכשם
שהגדולים דחקו עצמם אצל אבא כך הקטנים דחקו עצמם
אצלי. מיד הראיתי להם את סידורי ואמרתי, סידור זה הביא
לי אבא מן היריד. חרזו כולם צואריהם ונטלו את סידורי ונתנו
פיהם עליו ונשקוהו.

פתח אחד בכבוד סידורי ואמר, אותיות כשזיפים ונקודות
בגרגרי השדה. פתח שני בכבוד סידורי ואמר, כמה נאה
כריכתו של סידור זה. אף הוא העבירו על לחיו ואמר, עורו
רך כשל בן פקועה. פתח שלישי בכבוד סידורי ואמר, כמה
נאה מסגרת זהב זו על לוחותיו, ממש כמין שרשרת היא

עשויה. אינך צריך אלא לתלותה על בגדך, מיד סבורים שיש
לך שרשרת של מורה שעות.

אותה שעה מתגאה הייתי בסידורי ביותר ואמרתי היפכו בו
והיפכו בו. רצונכם ברכת הניהנין, חייכם אתם מוצאים בו.
רצונכם ברכי נפשי, חייכם אתם מוצאים בו. כך עירבבתי דבר
בדבר וענין בענין מתוך שנפשי הומה מחמת חיבה. ואף חברי
הביטו בסידורי ושמחו.

מימי לא ידעתי כמה חברים טובים יש לי. פעמים הרבה
הכעיסוני וכעסתי עליהם, אותה שעה ראיתי שכולם אהובים
כולם לבם טוב עלי.

כך עמדתי בין חברי כחתן וחברי שימחו את לבי בכל מיני
מעשיות של סידורים, כגון מעשה הסידור שמצאו בבית
הקברות שהמתים מתפללין בו בשעת הגזירה, ומעשה הסידור
שכתוב בפיה עשנם של הנשרפים על קדושת השם ואין כל
ילוד אשה מתפלל בו משום שאסור ליהנות מן המתים, אלא
הקדוש ברוך הוא בעצמו משתעשע בו בגן עדן, ומעשה הסידור
שבבית הכנסת הגדול שבבוצץ, כשאדם רשע מביט בו מתפקעת
אות בסידור, לפיכך גנוזהו גבאי בית הכנסת, שבעוונותינו
שרכו נתרבו הרשעים ויש לחשוש שלא תשתייר אות בסידור.
יש מחברי מתרעמים ואומרים, ימקו עיניהם של רשעים, אם
הם חטאו הסידור מה חטא, ויש מחברי שמחים, שלא הצריכום
להתפלל בו.

ועוד סיפרו חברי מעשה הסידור הגדול של רבי מאיר ברבי
יצחק שליה צבור זצ"ל מעבר לנהר סמבטיון, זה רבי מאיר
בר' יצחק שעשה פיוט אקדמות. כשביקשו להכניס את סידורו
לבית גנזיו של הקיסר לא נכנס, שאין כל חדר מחזיק אותו מחמת
גדלו. ועוד סיפרו מעשה הסידור של ר' גדיאל התינוק, שהוא קטן
כנמלה, ובשני וחמישי עשרה הרוגי מלכות אומרים בו
תחינות, נחשבנו כצאן לטבה, ומיכאל שר ישראל עונה אחריהם,
שוב מחרונוך ורחם סגולה אשר בחרת.

חס ושלוש שעיני צרה בסידורים קדושים אלו, אלא אדם עשוי

Dark side

לחבב את שלו. חזרתי ופתחתי את סידורי, כדי ליתן לחברי להתעסק בו.

חזר אחד ונטל את סידורי בידו ואמר, סידורך נאה, אבל אני ראיתי סידור אחר נאה הימנו, שהובא מירושלים ולוחותיו עשויים עצי זית וצורת בית המקדש חקוקה עליו וכתוב בו נדפס פה ירושלים עיר הקודש תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן.

אמרתי לו לחברי, מנין לך שסידורי לא נדפס בירושלים? ותוך כדי דיבורי רפה לבי כשעזתי ושתתי יחי נעשו מרושלות.

נטלו חברי את סידורי וקראו, נדפס פה ק"ק פעטריקוב.

פתח אחד, לא שמעתי שיש עיר כזו בעולם. אמר שני, שמעתם שם משונה כזה. אמר שלישי, עיר זו וודאי במלכות יון הרשעה היא. אמר רביעי, ואני אומר על שם ערל היא נקראת, שכן פעטרי שם ערל הוא. הוסיף אחר ואמר, סידור נאה הביא לו אביו. הוסיף אחר ואמר, מתנה הראויה להתכבד בה.

באותה שעה נפתחו לחברי פיפות הרבה וקינטרו על סידורי עד שפירשו ממני. ובשעת פרישתם עיקמו את חוטמם ועיוותו את שפתותיהם ואמרו, פעטרי מפעטריקוב.

עמדתי לי יחידי והכנסתי את פני בסידורי ואמרתי, רבונו של עולם מחוק ברחמיך הרבים אותה תיבה שגרמה לי צער ובושה וכתוב שם ירושלים בסידורי, ואתפלל לפניך כל הימים כשם שמתפללים לפניך בירושלים עיר קדשך. חזרתי והבטתי בסידורי, אוי, עדיין פעטריקוב במקומה עומדת, וכל אות גדולה ואיומה ומאוימת וכולטת והולכת, עד שננעצו האותיות ממש בעיני.

אבל אני לא נרתעתי לאחורי, אפשר סידור תפילה בידי ואני אתיירא? פתחתי את סידורי במקום אחר ואביט, ואין פעטרי ואין פעטריקוב, אלא תפילות קדושות וגוראות מצפצפות מן הדפים.

קבאתי במקום שקבאתי, ומה קראתי, קראתי והעלננו לציון עירק ברנה ולירושלים בית מקדשיך בשמחת עולם, התחיל לבי

way id
pityer

מקפץ ואף התפילה התחילה מקפצת, כמי שקשה לו במקומו ומבקש לילך למקום אחר. ולא תפילה זו בלבד, אלא כל תפילה ותפילה בין של חזל בין של שבת בין של ראש חודש בין של יום טוב קופצת ומקפצת ניכר היה שכל תפילתן של התפילות לעלות לארץ ישראל. וכך הייתי עומד ומהפך בסידורי וקורא, עד שהגעתי שוב לסדר ההגדה של פסח.

// אחי ורעי זרע קודש אהובי // מה אספר ולא ידעתם. עד שאני ממשמש בסדר ההגדה נראו לפני שלוש תיבות גדולות. לשנה הבאה בירושלים. באותה שעה נצנצו דמעות בעיני, לא דמעות של בושע ולא דמעות של צער, אלא דמעות של שמחה. ירדו ובאו הדמעות על האותיות, עד ששוטטו האותיות בדמעות. כאילו הסידור עצמו בוכה עמי.

מה אוסיף ומה אספר ומה אאריך בגלות הארוכה הזאת. עמדתי ונשקתי את סידורי ונשקתי אותן האותיות ואמרתי, לעת עתה אני ואתם בגלות, לשנה הבאה בירושלים.

שני זוגות

א

קונה אדם תפילין בשמונה כתרים, רוצה מעור אחד נותן עשרה כתרים. אין כותבי ספרים תפילין ומוזות מבקשים להתעשר מן המצוות. ואילו ביקשו להתעשר הרי כבר ישבו אנשי כנסת הגדולה עשרים וארבעה תעניות על כותבי ספרים תפילין ומוזות שלא יתעשרו. אם כן למה בזבו אבי מורי זצ"ל על תפילי כפלי כפלים? וכי בשביל שהיו ישנות השכיחות אלא תפילין אלו רבי אלימלך סופר כתב אותן, ועל ידי שהיה אבי זצ"ל מחבב אותן, הוציא על תפיליו ממון הרבה. וכי רבי אלימלך לא היה בפתקם של אנשי כנסת הגדולה? ומה עשה רבי אלימלך בכל הממון הזה? והלא רבי אלימלך עני

Natural self - from love

לחבב את שלו. חזרתי ופתחתי את סידורי, כדי ליתן לחברי להתעסק בו.

חזר אחרי ונטל את סידורי בידו ואמר, סידורך נאה, אבל אני ראיתי סידור אחר נאה הימנו, שהובא מירושלים ולוחותיו עשויים עצי זית וצורת בית המקדש חקוקה עליו וכתוב בו נדפס פה ירושלים עיר הקודש תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן.

אמרתי לו לחברי, מנין לך שסידורי לא נדפס בירושלים? ותוך כדי דיבורי רפה לבי כשעוה ושתי ידי נעשו מרושלות.

נטלו חברי את סידורי וקראו, נדפס פה ק"ק פעטריקוב.

פתח אחד, לא שמעתי שיש עיר כזו בעולם. אמר שני, שמעתם שם משונה כזה. אמר שלישי, עיר זו וודאי במלכות יון הרשעה היא. אמר רביעי, ואני אומר על שם ערל היא נקראת, שכן פעטרי שם ערל הוא. הוסיף אחר ואמר, סידור נאה הביא לו אביו. הוסיף אחר ואמר, מתנה הראויה להתכבד בה.

באותה שעה נפתחו לחברי פיפיות הרבה וקינטרו על סידורי עד שפירשו ממני, ובשעת פרישתם עיקמו את חוטמם ועיוותו את שפתותיהם ואמרו, פעטרי מפעטריקוב.

עמדתי לי יחידי והכנסתי את פני בסידורי ואמרתי, רבוננו של עולם מחוק ברחמיך הרבים אותה תיבה שגרמה לי צער ובושה וכתוב שם ירושלים בסידורי, ואתפלל לפניך כל הימים כשם שמתפללים לפניך בירושלים עיר קדשך. חזרתי והבטתי בסידורי, אוי, עדיין פעטריקוב במקומה עומדת, וכל אות גדולה ואיומה ומאוימת ובולטת והולכת, עד שנגעצו האותיות ממש בעיני.

אבל אני לא נרתעתי לאחורי, אפשר סידור תפילה בידי ואני אתירא? פתחתי את סידורי במקום אחר ואביט, ואין פעטרי ואין פעטריקוב, אלא תפילות קדושות ונוראות מצפצפות מן הדפים.

קראתי במקום שקראתי, ומה קראתי, קראתי והעלנו לציון עירק ברנה ולירושלים בית מקדשיך בשמחת עולם, התחיל לבי

מקפץ ואף התפילה התחילה מקפצת, כמי שקשה לו במקומו ומבקש לילך למקום אחר. ולא תפילה זו בלבד, אלא כל תפילה ותפילה בין של חול בין של שבת בין של ראש חודש בין של יום טוב קופצת ומקפצת. ניכר היה שכל תפילתן של התפילות לעלות לארץ ישראל. וכך הייתי עומד ומהפך בסידורי וקורא, עד שהגעתי שוב לסדר ההגדה של פסח.

אחי ורעי זרע קודש אהובי, מה אספר ולא ידעתם. עד שאני ממשמש בסדר ההגדה נראו לפני שלוש תיבות גדולות, לשנה הבאה בירושלים. באותה שעה נצנצו דמעות בעיני, לא דמעות של בושה ולא דמעות של צער, אלא דמעות של שמחה. ירדו ובאו הדמעות על האותיות, עד ששוטטו האותיות בדמעות. כאילו הסידור עצמו בוכה עמי.

מה אוסיף ומה אספר ומה אאריך בגלות הארוכה הזאת. עמדתי ונשקתי את סידורי ונשקתי אותן האותיות ואמרתי, לעת עתה אני ואתם בגלות, לשנה הבאה בירושלים.

*פ' ח' 3: י
י' פ' ח' 3: י*

קונה אדם תפילין בשמונה כתרים, רוצה מעור אחד נותן עשרה כתרים. אין כותבי ספרים תפילין ומוזות מבקשים להתעשר מן המצוות, ואילו ביקשו להתעשר הרי כבר ישבו אנשי כנסת הגדולה עשרים וארבעה תעניות על כותבי ספרים תפילין ומוזות שלא יתעשרו. אם כן למה בזבו אבי מורי זצ"ל על תפילי כפלי כפלים? וכי בשביל שהיו ישנות השביחו? אלא תפילין אלו רבי אלימלך סופר כתב אותן, ועל ידי שהיה אבי זצ"ל מחבב אותן, הוציא על תפיליו ממון הרבה. וכי רבי אלימלך לא היה בפתקם של אנשי כנסת הגדולה? ומה עשה רבי אלימלך בכל הממון הזה? והלוא רבי אלימלך עני

היה ובבית חומר היה יושב ואפילו כסא לישב עליו לא היה בביתו. אומר היה רבי אלימלך ז"ל דימו חז"ל את העולם הזה לפרוזדור ואת העולם הבא לטרקלין, אדם שהוא רץ לטרקלין כלום הוא צריך כסא לישב בפרוזדור? אלא תגרים ותגרי תגריהם כיון שבאו תפילין של רבי אלימלך לידיהם היו מעלים את דמיהן חוץ לדרך הטבע.

ב

יום שנכנסתי למצוות טבלתי במקוה טהרה וקשטו אותו כחתן כלה. מעיל חדש הלבישוני ואבנט משי חגרתי ושני פיפין יורדין הימנו על שתי ברכי וכובע שחור בראשי ונעלים שחורות ברגלי ומטפת משי קשורה לצוארי ומרגלית נעוצה בה. וכל אימת שהגבהתי ראשי לענות אמן אחרי המברך היתה מטפת טיפה של אורה. באתי לקלוז ותיק של תפילין ביד, של משי שחור וצורת מגן דוד עליו, עשוי נימין של כסף כהה ושמי ושם אבי עליו ומשיחה צהבהבת אדומה כרוכה על פתח התיק ושתי תפילי מונחות בתיק. עמדו עלי חברי ושעעו את תיקי והמתינו לראות את תפילי. הוצאתי את תפילי וראו שהן ישנות. עקמו פיהם ואמרו, כמה ממון בזבז אביו של זה על בחור זה ולא מצא לקנות לו תפילין חדשות. מיד התחילו מקנטרים בי ואומרים, תפילין אלו של המתים שהחיה יחזקאל הן, מיכל בת שאול היתה מנחת אותן. הרהרתי בלבי שאין מן המדה לדבר בשעת התפילה ולא השבתי להם כלום. לאחר שסיימתי את תפילתי אמרתי להם לחברי, אראה בנחמה אם לא ראיתי את אבי הולך אצל הסנפר להזמין לי תפילין חדשות. אמרו לי, אלא שביקש הסופר שמונה או עשרה כתרים בשכרן, נטל אביך את רגליו והחזירן לביתו. אמרתי להם, היאך אתם אומרים שמפני שמונה או עשרה כתרים משך אבא ידיו מן החדשות והלוא על הישנות הוציא כפלי כפלים? אמרו לי, אלא מה? אמרתי להם, דרך הילוכו נזדמן לו לקנות

תפילין שכתב רבי אלימלך סופר, אמר תפילין אלו יפות הן מכל התפילין אותן אני קונה לבני וקנה אותן. כיון ששמעו כך נשכו את לשונם ונשקו את תפילי. הוציא אבא עוגות ויין לכבוד אותו היום שנעשיתי אכסניא למצוות. פתחו כולם בכבוד תפילי וברכוני. היו חברי מתגאים בתפיליהם שהן נוצצות ויש להן ריח של עור חדש. הבליעו שבחן בפיהם מפני תפילין שלי אף על פי שהן ישנות הואיל ורבי אלימלך סופר כתב אותן.

ג

ומי היה רבי אלימלך סופר? רבי אלימלך סופר סת"ם היה ובימיו של הצדיק מבוצץ היה, אם אבוא לספר גדולתו של הצדיק מבוצץ איני יודע במה לפתוח תחילה. יש מתאווה לשמוע דבר הלכה והרי הוא זכר צדיק לברכה היה מחדש ח"י הלכות בכל יום ויש מתאווה לשמוע מעשה נסים והלוא הוא זכר צדיק לברכה היה מקפיד על בני אדם שמספרים נסים. ומעשה ושמע שאומרים עליו יש לו גילוי אליהו, אמר, יכול כל אדם לזכות לגילוי אליהו, כיצד, אדם לומד פרק בתנא דבי אליהו ואין לך גילוי אליהו מגולה מזה. אשריהם לצדיקים שהם יודעים במי להדבק ואשריהם לצדיקים שהם יודעים מי לקרב. אשרי רבי אלימלך סופר שדבק בזה ואשרי הצדיק מבוצץ שקרב לזה. אלף בת לא יכילו את מעשיו. ואני לא אספתי כאן אלא גרגיר קטן כמלא טיפת דיו למשמרת.

ד

כותבי ספרים תפילין ומוזזות כותבים גטי נשים. מרובה שכר כתיבת גט משכר ספרים תפילין ומוזזות. מי שרוצה להפטר מאשתו ואומר כתבו גט לאשתי אינו מודקדק עם הסופר בפרוטות. פחות פרוטה, יותר פרוטה, ובלבד שיפטר מפלונית.

היה ובבית חומר היה יושב ואפילו כסא לישב עליו לא היה בביתו. אומר היה רבי אלימלך ז"ל דימו חז"ל את העולם הזה לפרוודור ואת העולם הבא לטרקלין, אדם שהוא רץ לטרקלין כלום הוא צריך כסא לישב בפרוודור? אלא תגרים ותגרי תגריהם כיון שבאו תפילין של רבי אלימלך לידיהם היו מעלים את דמיהן חוץ לדרך הטבע.

ב

יום שנכנסתי למצוות טבלתי במקוה טהרה וקשטו אותו כחתן כלה. מעיל חדש הלבשוני ואבנט משי חגרתי, ושני פיפין יורדין הימנו על שתי ברכי וכובע שהור בראשי ונעלים שחורות ברגלי ומטפחת משי קשורה לצוארי ומרגלית נעוצה בה. וכל אימת שהגבהתי ראשי לענות אמן אחרי המברך היתה מטפטפת טיפה של אורה. באתי לקלוין ותיק של תפילין בידי, של משי שחור וצורת מגן דוד עליו, עשוי נימין של כסף כהה ושמי ושם אבי עליו ומשיחה צהבהבת אדומה כרוכה על פתח התיק ושתי תפילי מונחות בתיק. עמדו עלי חברי ושעצו את תיקי והמתינו לראות את תפילי. הוצאתי את תפילי וראו שהן ישנות. עקמו פיהם ואמרו, כמה ממון בזבו אביו של זה על בחור זה ולא מצא לקנות לו תפילין חדשות. מיד התחילו מקנטרים בי ואומרים, תפילין אלו של המתים שהחיה יחזקאל הן, מיכל בת שאול היתה מנחת אותן. הרהרתי בלבי שאין מן המדה לדבר בשעת התפילה ולא השבתי להם כלום. לאחר שסיימתי את תפילתי אמרתי להם לחברי, אראה בנחמה אם לא ראיתי את אבי הולך אצל הסנפר להזמין לי תפילין חדשות. אמרו לי, אלא שביקש הסופר שמונה או עשרה כתרים בשכרך, נטל אביך את רגליו והחזירן לביתו. אמרתי להם, היאך אתם אומרים שמפני שמונה או עשרה כתרים משך אבא ידין מן החדשות והלוא על הישנות הוציא כפלי כפלים? אמרו לי, אלא מה? אמרתי להם, דרך הילוכו נזדמן לו לקנות

תפילין שכתב רבי אלימלך סופר, אמר תפילין אלו יפות הן מכל התפילין אותן אני קונה לבני וקנה אותן. כיון ששמעו כך נשכו את לשונם ונשקו את תפילי. הוציא אבא עוגות ויין לכבוד אותו היום שנעשיתי אכסניא למצוות. פתחו כולם בכבוד תפילי וברכוני. היו חברי מתגאים בתפיליהם שהן נוצצות ויש להן ריח של עור חדש. הבליעו שבחן בפניהם מפני תפילין שלי אף על פי שהן ישנות הואיל ורבי אלימלך סופר כתב אותן.

ג

ומי היה רבי אלימלך סופר? רבי אלימלך סופר סת"ם היה ובימיו של הצדיק מבוצץ היה. אם אבוא לספר גדולתו של הצדיק מבוצץ איני יודע במה לפתוח תחילה. יש מתאוה לשמוע דבר הלכה והרי הוא זכר צדיק לברכה היה מחדש ח"י הלכות בכל יום ויש מתאוה לשמוע מעשה נסים והלוא הוא זכר צדיק לברכה היה מקפיד על בני אדם שמספרים נסים. ומעשה ושמע שאומרים עליו יש לו גילוי אליהו, אמר, יכול כל אדם לזכות לגילוי אליהו, כיצד, אדם לומד פרק בתנא דבי אליהו ואין לך גילוי אליהו מגולה מזה. אשריהם לצדיקים שהם יודעים במי להדבק ואשריהם לצדיקים שהם יודעים מי לקרב. אשרי רבי אלימלך סופר שדבק בזה ואשרי הצדיק מבוצץ שקרב לזה. אלף בת לא יכילו את מעשיו. ואני לא אספתי כאן אלא גרגיר קטן כמלא טיפת דיו למשמרת.

ד

כותבי ספרים תפילין ומזוזות כותבים גטי נשים. מרובה שכר כתיבת גט משכר ספרים תפילין ומזוזות. מי שרוצה להפטר מאשתו ואומר בתכו גט לאשתי אינו מדקדק עם הסופר בפרוטות. פחות פרוטה, יותר פרוטה, ובלבד שיפטר מפלונית.

שמענו שלא העמידו חופה ובטלו נישואין מחמת שלא הושו
הצדדים בנדוניה ולא שמענו שלא גרש איש את אשתו משום
שלא נשתווה עם הסופר בשכרו. וכיון שאדם שכזה בא אצל
הסופר הסופר עושה לו קולמוס וכותב גט. אבל רבי אלימלך
קודם שהיה כותב גט היה יושב בתענית ובליילה נכנס אצל
אותו זוג ובוכה לפנייהם ואומר להם אדם חלש אני ואיני יכול
לישב בתענית רחמו עלי ועשו שלום ביניכם. שמעו עושה את
הלילה משתה ושמחה, לא שמעו, חוזר ומתענה. ובליילה חוזר
ונכנס אצלם ובוכה ומבקש שיעשו שלום ביניהם. אמרו עליו
על רבי אלימלך שלא זו עד שעשה שלום ביניהם ונזפיוסו
ויוצאים מיגיעה ובהלה ונכנסים למנוחה ועונג. לא היו להם
בנים, ילדו בנים, לא היו להם אלא נקבות, ילדו זכרים. וכיון
שנכנסים למצוות אבותיהם הולכים אצל רבי אלימלך סופר
והוא כותב להם תפילין. אמרו תפילין שנכתבו על ידי השלום
אשרי מי שלובש אותן שהוא רודף שלום ודר עם אשתו
בשלום. אלו תפילין של רבי אלימלך.

ה

בבוקר הייתי רץ לבית הכנסת. פעמים שבאתי עד שלא הגיע
זמן תפילה והצצתי מן החלון וכיוונתי עיני לשמים אימתי תנץ
החמה ואני תפילין. הגיע זמן תפילה אני מוציא את תפילי.
מיד רית של תפילות נודף מהן. ואני מניח תפילה של יד ולבי
דופק כנגדה ואני כורך את זרועי החמה ברצועות עד שהן
שוקעות בבשרי ומעטר את ראשי בתפילין של ראש. וכיון
שהחזן מברך אזור ישראל בגבורה עוטר ישראל בתפילה אני
עומד משתומם שאף אני אזור ועוטר כאדם מישראל ואני שמח
שמחה גדולה. ציציותי, בבקשה מכן אל תבואו עמי בטרונאי
שלא לא הייתי זריו ושמח במצותכן כל כך. הרי שחל יום טוב

בשבת כלום אין דוחין שמונה עשר של שבת ומתפללין שמונה
עשרה של יום טוב?

וכך הייתי עומד בבית המדרש הישן, תפילין בזרועי ותפילין
בראשי ומתפלל. פעמים עשיתי את תפילתי רחמים ותחנונים
ופעמים ניגון ושמחה, וכל שעה ושעה הייתי ממשמש בתפילי
כרועה זה שהוא יושב בשדה ומנגן והוא נזכר בטלאיו ובודקם
שלא אבד אחד מהם, עד שסיימתי תפילתי וחלצתי את תפילי
ורואה כריכה אחר כריכה מותרת אבל סימניהן שקועים בבשרי,
ולא הייתי אוכל ושותה עד שנתעלמו לגמרי. פעמים הרבה
למדתי קודם לחליצתן. עיני פורחות בספר והתפילה נלוותה,
עיני נינוחות בין האותיות והתפילה נינוחת עמהן. הרבה
הצטערתי שגולדתי בדור זה. אילו הייתי בימי חכמי הגמרא
הייתי לובש תפילין כל היום. מה אהבתי את תפילי. יפה עשה
אדונינו הרמב"ם ז"ל שקבע הלכות תפילין בספר אהבה.

ו

יודע אני בכך שאתם אומרים שמעשה התפילין אינו אלא
משל להקדוש ברוך הוא ולכנסת ישראל. רבי אלימלך סופר,
זה מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא ותפילין הן ישראל,
כדרך שאמרו בברכות תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהן, ומי
כעמך ישראל. ובבית חומר היה יושב, שנתאוה הקדוש ברוך
הוא לדור בתחתונים. ואפילו כשא לישב עליו לא היה בביתו, זו
גלות השכינה. והוא רץ לטרקלין, שהוא מצפה להחזיר שכינתו
לציון במהרה בימינו. אבל אני אומר לכם שהדברים כפשוטם
והתפילין תפילין הן, כמו שכתוב בתורה וקשרתם לאות על
ידך והיו לטטפות בין עיניך. הרבה יש לי לספר, אלא בדור
שניטל טעם מצוה ממנו מוטב שאקיים והמשכיל בעת ההיא *

ז

זקני זכרוננו לברכה היה אומר, שני דברים אין נפשו של אדם
קצה בהם לעולם, לחם ותפילין.

שמענו שלא העמידו חופה ובטלו נישואין מחמת שלא הושו
הצדדים בנדוניא ולא שמענו שלא גרש איש את אשתו משום
שלא נשתווה עם הסופר בשכרו. וכיון שאדם שכזה בא אצל
הסופר הסופר עושה לו קולמוס וכותב גט. אבל רבי אלימלך
קודם שהיה כותב גט היה יושב בתענית ובלילה נכנס אצל
אותו זוג ובוכה לפניהם ואומר להם אדם חלש אני ואיני יכול
לישב בתענית רחמו עלי ועשו שלום ביניכם. שמעו עושה את
הלילה משתה ושמחה. לא שמעו. חזור ומתענה. ובלילה חוזר
ונכנס אצלם ובוכה ומבקש שיעשו שלום ביניהם. אמרו עליו
על רבי אלימלך שלא זו עד שעשה שלום ביניהם ונזפייסו
ויוצאים מיגיעה ובהלה ונכנסים למנוחה ועונג. לא היו להם
בנים, ילדו בנים, לא היו להם אלא נקבות, ילדו זכרים. וכיון
שנכנסים למצוות אבותיהם הולכים אצל רבי אלימלך סופר
והוא כותב להם תפילין. אמרו תפילין שנכתבו על ידי השלום
אשרי מי שלובש אותן שהוא רודף שלום ודר עם אשתו
בשלום. אלו תפילין של רבי אלימלך.

ה

בבוקר הייתי רץ לבית הכנסת. פעמים שבאתי עד שלא הגיע
זמן תפילה והצצתי מן החלון וכיוונתי עיני לשמים אימתי תנץ
החמה ואניח תפילין. הגיע זמן תפילה אני מוציא את תפילי.
מיד ריח של תפילות נודף מהן. ואני מניח תפילה של יד ולבי
דופק כנגדה ואני כורך את זרועי החמה ברצועות עד שהן
שוקעות בבשרי ומעטר את ראשי בתפילין של ראש. וכיון
שהחזן מברך אזור ישראל בגבורה עוטר ישראל בתפילה אני
עומד משתומם שאף אני אזור ועטור כאדם מישראל ואני שמח
שמחה גדולה. ציציותי בבקשה מכן אל תבואו עמי בטרוניא
שמא לא הייתי זריון ושמח במצותכן כל כך. הרי שחל יום טוב

locating the irony

בשבת כלום אין דוחין שמונה עשרה של שבת ומתפללין שמונה
עשרה של יום טוב?

וכך הייתי עומד בבית המדרש הישן, תפילין בזורעי ותפילין
בראשי ומתפלל. פעמים עשיתי את תפילתי רחמים ותחנונים
ופעמים ניגון ושמחה, וכל שעה ושעה הייתי ממשמש בתפילי
כרועה זה שהוא יושב בשדה ומנגן והוא נזכר בטלאיו ובודקם
שלא אבד אחד מהם, עד שסיימתי תפילתי וחלצתי את תפילי
ורואה כריכה אחר כריכה מותרת אבל סימניהן שקועים בבשרי,
ולא הייתי אוכל ושותה עד שנתעלמו לגמרי. פעמים הרבה
למדתי קודם לחליצתן. עיני פורחות בספר והתפילה נלוותה,
עיני נינוחות בין האותיות והתפילה נינוחת עמהן. הרבה
הצטערתי שנולדתי בדור זה. אילו הייתי בימי חכמי הגמרא
הייתי לובש תפילין כל היום. מה אהבתי את תפילי. יפה עשה
אדונינו הרמב"ם ז"ל שקבע הלכות תפילין בספר אהבה.

ו

יודע אני בכם שאתם אומרים שמעשה התפילין אינו אלא
משל להקדוש ברוך הוא ולכנסת ישראל. רבי אלימלך סופר,
זה מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא ותפילין הן ישראל,
כדרך שאמרו בברכות תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהן, ומי
כעמד ישראל. ובבית חומר היה יושב, שנתאוה הקדוש ברוך
הוא לדור בתחתונים. ואפילו כסא לישב עליו לא היה בביתו, זו
גלות השכינה. והוא רץ לטרקלין, שהוא מצפה להחזיר שכינתו
לציון במהרה בימינו. אבל אני אומר לכם שהדברים כפשוטם
והתפילין תפילין הן, כמו שכתוב בתורה וקשרתם לאות על
ידך והיו לטטפות בין עיניך. הרבה יש לי לספר, אלא בדור
שניטל טעם מצוה ממנו מוטב שאקיים והמשכיל בעת ההיא
ידום. 139 01N8

ז

(קני זכרוננו לברכה היה אומר, שני דברים אין נפשו של אדם
קצה בהם לעולם, לחם ותפילין.)

בן טובים אני ואבותי פינקוני מנוער. הייתי מהרהר בלבי, זקני היאך אתה מדמה לחם לתפילין? הרי שנתנה לי אמי לחם הריני מתחטא לפניו ואומר לה תמי לי עוגות תופינים רקיקים וכעכים (אל אפתח פה לשטן) אי אפשר בלחם, אבל התפילין הביבות עלי בכל יום ויום כיום שהנחתי אותן בראשונה. לימים כשהייתי בעמקי הצרות תליתי את תפילי על היתד מפני פת לחם שהייתי טרוד למצוא. על קיר ביתי תליתי תיק תפילי, ושתי תפילי צרורות בתיק, וריח תפילותי גנוז בהן ושמו יתברך אינו מריחו. אחי ורעי, הלוא שמעתם את מעשה הבן שגלה מעל שולחן אביו והלך אחר עיניו ולא עשה מצוות ומעשים טובים. מוטב לי לכבוש פני בתיק של תפילי ולא אפרש את חטאי ברכים.

ח

כלום מצפה הייתי שיתקיימו תפילי בידי לעולם? הרי קודם שבאו לידי של אחר היו וקודם שבאו לידי של אחר היו, כך לאחר מאה ועשרים שנה יבואו תפילי לידי אחרים. בפנקס ישן מצאו כתוב מעשה בבעל בית מישאל שבשעת פטירתו כתב את מקומו בבית המדרש לרב העיר על מנת שלעתיד לבא שעתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבוץ לארץ שיסבצו בארץ ישראל יחזירו לו את מקומו שלו. לעתיד לבא מי יזכה בתפילי? אני או מי שהתפלל בהן לפני, או מי שהתפלל בהן לפני פני? אבל אמרתי אל תהא מבעלי המרה השחורה. הרי יתכן שבגלגול קודם היית אותו אדם עצמו בעל תפילין אלו, ובגלגול שלפני פניו היית אותו אדם עצמו שלבש תפילין אלו. אם אין ראיה לדבר, סימן יש לדבר, שהרי קשר של ראש עשוי לראשך, ולעתיד לבא הריני מוציא את ראשי מקברי ומפשיל את בית זרועי מיד שתי תפילי עפות אלי כיונים אל ארובותיהן.

ט

כמה ימים עברו מיום שנכנסתי למצוות, כמה ארצות סבבתי מיום שלבשתי את תפילי בראשונה. פעמים הרבה נטרדתי בהבלי הזמן ולא הייתי פנוי אפילו לתפילה שבלב והייתי לובש את תפילי ומתפלל תפילה קצרה. כצפור עייפה התפילה על ראשי שהיא מבקשת לישיב במנוחה ובאים בעלי חצים ומטרידים אותה ממקומה.

פעם אחת בעשרת ימי תשובה קודם השריפה נתתי לסופר לבדוק את תפילי. רבי אלימלך ז"ל איני יודע מתי כתב את תפילי בנערותו או בזקנותו, מכל מקום כבר עברו עליהן מאה שנים ויותר, הרבה תיקים בלו, הרבה התפללו בהן, שמא נתקלקל הכתב ונטשטשו האותיות. כשהחזיר לי הסופר אבר, תמה אני על תפיליו של מר. אמרתי לו, למה? אמר לי, הכתב כתב ישן ואף על פי כן כאילו הוא נכתב היום. שמא יודע מר מי, וכתב את הפרשיות? אמרתי לו, ואם אומר לו שם הסופר כלום בקי מר בגלילות שלנו? אמר לי, אף על פי כן. אמרתי לו, רבי אלימלך סופר, שאל אותי הסופר, רבי אלימלך סופר מבוצץ שהיה בימיו של הצדיק מבוצץ זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל? ונומיתי לסופר כן הדברים. אמר לי, הואיל והזכרתי את שניהם אספר לו למר מה ששמעתי בזה. אמרתי לו, הלוא בני עירי הם ובודאי ישמח את לבי בזה, שאפילו דבר פשוט על אדם פשוט אני אוהב לשמוע, כל שכן על שני צדיקים שכמותם. שח לי הסופר, מעשה שחקקו על מצבתו של אותו צדיק אברהם אבינו דוד מלכנו, רמז לשמו הקדוש רבי אברהם דוד זכותו יגן עלינו. היה שם אדם בליעל והביא דברים לפני המלכות מרדו כך היהודים והמליכו עליהם מלך, שלחו שליח מיוחד, כשבא השליח לבדוק את המצבה מצא כתוב דוד מלפנו וניצלו כל ישראל שבבוצץ מסכנה גדולה לישיב בבית האסורים. וידעו שנס גדול נעשה להם שמצאו כתוב מלפנו, ואולם מלכנו כתוב שם לראשונה. אנשי בוצץ שחקרנים

בן טובים אני ואבותי פינקוני מנוער. הייתי מהרהר בלבי, זקני היאך אתה מדמה לחם לתפילין? הרי שנתנה לי אמי לחם הריני מתחטא לפניה ואומר לה תמי לי עוגות תופינים ריקים וכעכים (אל אפתח פה לשטן) אי אפשרי בלחם, אבל התפילין חביבות עלי בכל יום ויום כיום שהנחתי אותן בראשונה לימים כשהייתי בעמקי הצרות תליתי את תפילי על היתד מפני פת לחם שהייתי טרוד למצוא. על קיר ביתי תליתי תיק תפילי, ושתי תפילי צרורות בתיק, וריח תפילותי גנוז בהן ושמו יתברך אינו מריחו. אחי ורעי, הלוא שמעתם את מעשה הבן שגלה מעל שולחן אביו והלך אחר עיניו ולא עשה מצוות ומעשים טובים. מוטב לי לכבוש פני בתיק של תפילי ולא אפרש את חטאי ברבים.

distance
disuse

ח

כלום מצפה הייתי שיתקיימו תפילי בידי לעולם? הרי קודם שבאו לידי של אחר היו וקודם שבאו לידי של אחר היו, כך לאחר מאה ועשרים שנה יבואו תפילי לידי אחרים. בפנס ישרן מצאו כתוב מעשה בבעל בית מישראל שבשעת פטירתו כתב את מקומו בבית המדרש לרב העיר על מנת שלעתיד לבא שעתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שכחוץ לארץ שיקבעו בארץ ישראל יחזירו לו את מקומו שלו. לעתיד לבא מי יזכה בתפילי? אני או מי שהתפלל בהן לפני, או מי שהתפלל בהן לפני פני? אבל אמרתי אל תהא מבעלי המרה השחורה. הרי יתכן שבגלגול קודם היית אותו אדם עצמו בעל תפילין אלו, ובגלגול שלפני פניו היית אותו אדם עצמו שלבש תפילין אלו. אם אין ראיה לדבר, סימן יש לדבר, שהרי קשר של ראש עשוי לראשך. ולעתיד לבא הריני מוציא את ראשי מקברי ומפשיל את בית זרועי מיד שתי תפילי עפות אלי כיונים אל ארובותיהן.

חזק
-62

ט

כמה ימים עברו מיום שנכנסתי למצוות, כמה ארצות סבבתי מיום שלבשתי את תפילי בראשונה. פעמים הרבה נטרדתי בהבלי הזמן ולא הייתי פנוי אפילו לתפילה שבלב והייתי לזבש את תפילי ומתפלל תפילה קצרה. כצפור עייפה התפילה על ראשי שהיא מבקשת לישיב במנוחה ובאים בעלי חצים ומטרידים אותה ממקומה.

פעם אחת בעשרת ימי תשובה קודם השריפה נתתי לסופר לבדוק את תפילי. רבי אלימלך ז"ל איני יודע מתי כתב את תפילי בנערותו או בזקנותו, מכל מקום כבר עברו עליהן מאה שנים ויותר, הרבה תיקים בלו, הרבה התפללו בהן, שמא נתקלקל הכתב ונטשטשו האותיות. כשהחזיר לי הסופר אבר, תמה אני על תפילי של מר. אמרתי לו, למה? אמר לי הכתב כתב ישרן ואף על פי כן כאילו הוא נכתב היום. שמא יודע מר מי כתב את הפרשיות? אמרתי לו, ואם אומר לו שם הסופר כלום בקי מר בגלילות שלנו? אמר לי, אף על פי כן. אמרתי לו, רבי אלימלך סופר. שאל אותי הסופר, רבי אלימלך סופר מבוצץ שהיה בימי של הצדיק מבוצץ זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל? ונזמיתי לסופר כן הדברים. אמר לי, הואיל והזכרתי את שניהם אספר לו למר מה ששמעתי בזה. אמרתי לו, הלוא בני עירי הם ובודאי ישמח את לבי בזה, שאפילו דבר פשוט על אדם פשוט אני אוהב לשמוע, כל שכן על שני צדיקים שכמותם. שח לי הסופר, מעשה שחקקו על מצבתו של אותו צדיק אברהם אבינו דוד מלכנו, רמז לשמו הקדוש רבי אברהם דוד זכותו יגן עלינו. היה שם אדם בליעל והביא דברים לפני המלכות מרדו כך היהודים והמליכו עליהם מלך. שלחו שליח מיוחד. כשבא השליח לבדוק את המצבה מצא כתוב דוד מלפנו ונצלו כל ישראל שבבוצץ מסכנה גדולה לישיב בבית האסורים. וידעו שנס גדול נעשה להם שמצאו כתוב מלפנו, ואולם מלכנו כתוב שם לראשונה. אנשי בוצץ שחקרנים

הם ואוהבים לחקור ולהבין ולפרש כל דבר על פי דרך הטבע, התחילו שואלים ודורשים מי החליף מלכנו במלפנו, היינו מי עשה כף לפא. עמד אדם אחד ואמר, זכורים אתם כתב ידו של רבי אלימלך סופר זכרוננו לברכה? אמרו, מזכירים אנו כתב יד קדשו של רבי אלימלך סופר, ואף היום קראנו בספר התורה שכתב רבי אלימלך סופר אכפרה פניו במנחה ההלכת לפני, ואין בין פ"א של מלפנו לפא"ן שבפסוק זה חילוק כל שהוא. וידעו הכל שאפילו בעולם האמת לא שכח רבי אלימלך את בניו. ועוד אמר לי אותו הסופר, יודע מר שקבלה היא בידינו שמי שלובש תפילין שכתב רבי אלימלך סופר אינו בא לידי גט. אמרתי לו, יודע אני, שאל אותי הסופר, נשוי מר? אמרתי לו, ברוך השם, משך רוח וגאונה. איני יודע מפני מה נאנה, אם משום שלא זכה לשלום בית ואם משום שמרובה מדת גטין ממדת תפילין בזמן הזה. אמנם לאו כל סופר זוכה להיות ברבי אלימלך, ולא כל אדם זוכה ללבוש תפילין של רבי אלימלך.

לילה אחד חלמתי שלבשתי תפילין של יד ולא לבשתי תפילין של ראש והייתי דואג קצת במשך היום באו דאגות אחרות ושכחתי את חלומי עד שבא בעל החלומות והזכיר לי. הלכתי אצל חכם ושחתי לו דאגתי. אמר לי, יודע מר מה שאני אומר לו? שמא מרמזין לו שתפיליו צריכות בדיקה? אמרתי לו, בדקתי אותן ולא נמצא בהן שמץ פסול. ולא היה בידו להשיב לי כלום. כיון שחלמתי חלום זה פעם שלישית אמרתי דברים בגו. הושבתי בית דין של שלשה והיטבתי את חלומי. ראיתי דאגה על פני אחד מהם ולא השגחתי בזה. יש אדם שהוא מבעלי המרה השחורה ויש אדם שהוא מבעלי המרה הלבנה. מכל מקום לא הסחתי דעתי מתפילי אפילו שלא בשעת התפילה. כגון שהייתי רואה טליתי ותפילי תלויות על הקיר הייתי ממשמש

בהן, שמא מתוך טרדת הלב לא הנחתי את תפילי בתיקן כדין. ותמיד היו מונחות במקומן ובתוך בתיקן, של ראש לימין ושל יד לשמאל ורצועותיהן מסודרות. פעם אחת מצאתי רצועות של ראש אינן מסודרות. עמדתי וסידרתי אותן כדרכי כדמוות כנפי יונה. למחר ראיתי שכנפים אלו פוזרות כיונה זו בשעה שהיא מבקשת לעוף מקנה. לא היו ימים מועטים עד שנשרף ביתי ונשרפו תפילי עמו. איני יודע אם עין הרע שלטה בי, אם גזירת הדין היא שהיא באה על האדם פתאום. ה' נתן וה' לקח.

יא

יום שכולו שבת עדיין לא בא וקניתי לי תפילין אחרות. לא חזרתי אחרי מעור אחד. זוג שנודמן לי ראשונה קניתי. זוגתי תחי' נטלה מטלית שנשתיירה מן הדליקה ועשתה להן מין תיק, לא של משי נאה ולא נימין של כסף. עוגות ויין לא ניתנו לכבוד היום, די לי שהיתה לי פת חרבה. אמנם בגדים חדשים לבשתי, מאחר שכל בגדי נשרפו באש.

כשבאתי לבית המדרש וחבשתי את תפילי לא עיקמו חברי את פיהם ולא קנטרוני בדברים. אדרבה נתאנחו ואמרו אוי לו לזה שנשרף ביתו, ואפילו קורת גג אין לו לראשו. אל תראהו שהוא לבוש חדשים, כל בגדיו נשרפו, אפילו תפיליו נשרפו, לפיכך חובש הוא תפילין חדשות. שלשלתי את טליתי על פני כדי שלא אשמע דבריהם. כשהגעתי לפותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון פשטתי את ידי למשמש בתפילי. נזכרו עלי תפילי הראשונות שהיתה ידי ממשמשת בהן מאליה והרהרתי בלבי תפילין הראשונות היה כחן יפה שאשב בשלום, ותפילין אחרונות — להסיר קנאת הבריות מעלי. משכתי רוח ונתאנחתי, גם זו לטובה.

הם ואוהבים לחקור ולהבין ולפרש כל דבר על פי דרך הטבע, התחילו שואלים ודורשים מי החליף מלכנו במלפנו. היינו מי עשה כף לפא. עמד אדם אחד ואמר, זכורים אתם כתב ידו של רבי אלימלך סופר זכרונו לברכה? אמרו, מזכירים אנו כתב יד קדשו של רבי אלימלך סופר, ואף היום קראנו בספר התורה שכתב רבי אלימלך סופר אכפרה פניו במנחה ההלכת לפני, ואין בין פ"א של מלפנו לפא"ן שבפסוק זה חילוק כל שהוא. וידעו הכל שאפילו בעולם האמת לא שכח רבי אלימלך את בניו. ועוד אמר לי אותו הסופר, יודע מר שקבלה היא בדידנו שמי שלובש תפילין שכתב רבי אלימלך סופר אינו בא לידי גט. אמרתי לו, יודע אני, שאל אותי הסופר, נשוי מר? אמרתי לו, ברוך השם, משך רוח ונאנת. איני יודע מפני מה נאנת, אם משום שלא זכה לשלום בית ואם משום שמרובה מדת גטין ממדת תפילין בזמן הזה. אמנם לא כל סופר זוכה להיות כרבי אלימלך, ולא כל אדם זוכה ללבוש תפילין של רבי אלימלך.

בהן, שמא מתוך טרדת הלב לא הנחתי את תפילי בתיקן כדיוק, ותמיד היו מונחות במקומן ובתוך בתיקן, של ראש לימין ושל יד לשמאל ורצועותיהן מסודרות. פעם אחת מצאתי רצועות של ראש אינן מסודרות. עמדתי וסידרתי אותן כדרכי כדמוות כנפי יונה. למחר ראיתי שכנפים אלו פוזרות כיונה זו בשעה שהיא מבקשת לעוף מקנה. לא היו ימים מועטים עד שנשרף ביתי ונשרפו תפילי עמו. איני יודע אם עין הרע שלטה בה, אם גזירת הדין היא שהיא באה על האדם פתאום. ה' נתן וה' לקח.

יא

יום שכולו שבת עדיין לא בא וקניתי לי תפילין אחרות. לא חזרתי אחרי מעור אחד. זוג שנזדמן לי ראשונה קניתי. זוגתי תחי' נטלה מטלית שנשתיירה מן הדליקה ועשתה להן מין תיק, לא של משי נאה ולא נימין של כסף. עוגות ויין לא ניתנו לכבוד היום. די לי שהיתה לי פת חרבה. אמנם בגדים חדשים לבשתי, מאחר שכל בגדי נשרפו באש.

כשבאתי לבית המדרש וחבשתי את תפילי לא עיקמו חברי את פיהם ולא קנטרנוני בדברים. אדרבה נתאנחו ואמרו אי לו לזה שנשרף ביתו, ואפילו קורת גג אין לו לראשו. אל תראהו שהוא לבוש חדשים, כל בגדיו נשרפו, אפילו תפיליו נשרפו, לפיכך חובש הוא תפילין חדשות. שלשלתי את טליתי על פני כדי שלא אשמע דבריהם. כשהגעתי לפותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון פשטתי את ידי למשמש בתפילי. נזכרו עלי תפילי הראשונות שהיתה ידי ממשמשת בהן מאליה והרהרתי בלבי תפילין הראשונות היה כחן יפה שאשב בשלום, ותפילין אחרונות — להסיר קנאת הבריות מעלי. משכתי רוח ונתאנחתי, גם זו לטובה.

לילה אחד חלמתי שלבשתי תפילין של יד ולא לבשתי תפילין של ראש והייתי דואג קצת. במשך היום באו דאגות אחרות ושכחתי את חלומי עד שבא בעל החלומות והזכיר לי. הלכתי אצל חכם ושחתי לו דאגתי. אמר לי, יודע מר מה שאני אומר לו? שמא מרמזין לו שתפיליו צריכות בדיקה? אמרתי לו, בדקתי אותן ולא נמצא בהן שמץ פסול. ולא היה בידו להשיב לי כלום. כיון שחלמתי חלום זה פעם שלישית אמרתי דברים בגו. הושבתי בית דין של שלשה והיטבתי את חלומי. ראיתי דאגה על פני אחד מהם ולא השגחתי בזה. יש אדם שהוא מבעלי המרה השחורה ויש אדם שהוא מבעלי המרה הלבנה. מכל מקום לא הסחתי דעתי מתפילי אפילו שלא בשעת התפילה. כגון שהייתי רואה טליתי ותפילי תלויות על הקיר הייתי ממשמש